

Идораи хуқуқи инсон
ва риояи қонуният
Bureau of Human Rights
and Rule of Law
Бюро по правам человека
и соблюдению законности

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ҲИСОБОТИ МУХТАСАР

ОИДИ НАТИЧАҲОИ АРЗЁБИИ ЗАРФИЯТИ
ТАШКИЛОТҲОИ ЧОМЕАИ ШАҲРВАНДИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН, КИ ДАР САМТИ
ДАСТРАСӢ БА АДОЛАТИ СУДӢ, ТАВОНМАНДСОЗИИ
ЗАНОН ВА ПЕШБУРДИ ҲУҚУҚУ ИМКОНИЯТҲОИ
ШАҲСОНИ ДОРОИ МАҶЮБИЯТ
ФАҶОЛИЯТ МЕБАРАНД

Ҳисоботи мазкур аз ҷониби Иттиҳодияи ҷамъиятии «Идораи хуқуқи инсон ва риояи қонуният» омода шудааст, ки он дар доираи Лоиҳаи Барномаи рушди Созмони Милали Муттаҳид дар Тоҷикистон «Таҳқими волоияти қонун ва ҳуқуқи инсон баҳри тавонмандсозии одамон дар Тоҷикистон», Марҳилаи 2, бо маблағузории Вазорати корҳои ҳориҷии Финляндия имконпазир гардид.

Ин ҳисбот нуқтаи назар ва андешаҳои БРСММ-ро инъикос намекунад..

МУНДАРИЧА

РҮЙХАТИ ИХТИСОРАХО.....	4
МУҚАДДИМА.....	5
I. МЕТОДОЛОГИЯ.....	7
II. НАТИЧАХОИ АРЗЁБИИ ЗАРФИЯТИ ТҶШ.....	9
II.1. МАЪЛУМОТИ УМУМӢ ДАР БОРАИ ПАЖӮХИШ.....	9
II.2. ШАКЛИ ТАШКИЛИЮ ҲУҚУҚӢ, САМТИ ФАҶО- ЛИЯТ ВА ТАЧРИБАИ КОРИИ ТҶШ.....	10
II.3. ЗАРФИЯТИ ТЕХНИКӢ ВА ДАСТРАСӢ БА ИТТИ- ЛООТИ ҲУҚУҚӢ.....	13
II.4. САРЧАШМАХОИ МАБЛАГГУЗОРӢ.....	17
II.5. ГУЗАРОНИДАНИ МОНИТОРИНГ, ТАҲҚИҚОТ, ТАҲИЯИ ҲИСОБОТҲОИ ТАҲЛИЛИЙ ВА ПЕШБУРДИ ТАВСИ- ЯХО.....	21
II.6. ҲАМКОРӢ БО МАҚОМОТИ ДАВЛАТӢ (МД)....	25
II.7. ҲАМКОРӢ БО СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛАӢ (СБ).....	28
II.8. ҲАМКОРӢ БО ТҶШ ВА ВАО.....	30
II.9. ТАЪСИРИ ПАНДЕМИЯИ COVID-19.....	35
III. ХУЛОСАХО.....	37
IV. ТАВСИЯХО.....	66

РЎЙХАТИ ИХТИСОРАҲО:

ВЗДП – Верховенство права и доступ к правосудию

ВА – Вазорати адлия

ВАО – Васоити ахбори омма

ВҚДАС – Волоияти қонун ва дастрасӣ ба адолати судӣ

ВМКБ – Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадаҳшон

ВТҲИА – Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ

ИЧ – Иттиҳодияни ҷамъиятӣ

КА – Қумитаи андоз

ҚДМС – Қӯдакони дорои маҳдудияти саломатӣ

МД – Мақомоти давлатӣ

НТҶ – Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ

ОМ – Осиёи Марказӣ

СБ – Созмонҳои байналмилалӣ

СФД – созмонҳои ғайридавлатӣ (НПО)

СИ – соҳибкории иҷтимоӣ

ТИ – Технологияҳои иттилоотӣ

ТҶШ – Ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ

ФҶ – Фонди ҷамъиятӣ

ҶТ – Ҷумҳурии Тоҷикистон

ШДМ – Шахсони дорои маъюбият

МУҚАДДИМА

Ташкилотҳои чомеаи шаҳрвандӣ (ТЧШ) дар муколамаҳои минтақавӣ ва форумҳои миллии солона оиди волоияти қонун фаъолона иштирок намуда, тавсияҳои худро оиди пешбурди волоияти қонун ва дастрасӣ ба адолати судӣ пешниҳод мекунанд. Бо вучуди ин, аксаияти ТЧШ бо мушкилоти гуногун рӯбарӯ мешаванд (масалан, иқтидору зарфияти ташкилий ва институтионалиашон барои иштирок намудан дар раванди ислоҳоти ҳуқуқӣ, дар гузаронидани тадқиқот ва таҳлилҳо, коркарди шарҳҳо ва таҳияи ҳуҷҷатҳои сиёсӣ, гузаронидани мониторингу арзёбӣ, корбари бо мақомоти давлатӣ, донорҳо ва ғайра суст аст).

Дар доираи лоиҳаи «Ташаккули имконоти ташкилотҳои маҳаллии чомеаи шаҳрвандӣ дар гузаронидани пажӯҳишҳо ва пешбурди масоили волоияти қонун, тавонмандсозии занон ва масъалаҳои мушкилоти маъюбият» арзёбии зарфияти ташкилотҳои чомеаи шаҳрвандӣ дар ташкилкунӣ ва гузаронидани тадқиқотҳои хурд, коркард ва пешбурди тавсияҳо вобаста ба тарғиби босамари тағиироти ҳуқуқӣ, аз ҷумла дар платформаҳои мавҷудаи муколама, муколамаҳои минтақавӣ дар соҳаи волоияти қонун гузаронида шуд.

Ҳадафи лоиҳа таҳқими зарфияти ТЧШ-и маҳаллӣ мебошад, ки дар соҳаи ҳуқуқи инсон, пешбурди волоияти қонун ва дастрасӣ ба адолати судӣ, тавонмандсозии занон, пешбурди ҳуқуқҳои шахсони дорои маъюбият, гузаронидани тадқиқоти хурди соҳа, коркард ва пешбурди тавсияҳо дар муколамаҳои минтақавӣ дар самти волоияти қонун фаъолият доранд.

Лоиҳа аз ҷониби Иттиҳодияи ҷамъиятии «Идораи ҳукуки инсон ва риояи қонуният» дар доираи Лоиҳаи БРСММ дар Тоҷикистон «Таҳқими волоияти қонун ва ҳукуки инсон баҳри тавонмандсозии одамон дар Тоҷикистон», Марҳилаи 2, бо маблағузории Вазорати корҳои хориҷии Финляндия амалӣ карда мешавад.

Пеш аз гузаронидани таҳқиқоти арзёбии зарфият тамоми ТҶШ-е, ки дар соҳаҳои зикргардида дар сартосари Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият мебаранд, ҳаритабандӣ карда шуданд. Ин ҳаритабандӣ шаҳри Душанбе, Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ (НТҶ), вилоятҳои Ҳатлону Суғд ва Вилояти Муҳтори Қӯҳистони Бадаҳшон (ВМКБ)-ро дар бар гирифт.

Ҳаритабандӣ аз ҷониби дастаи пурсишгарон анҷом дода шуд, ки онҳо маълумотро мустақиман аз ҳуди ташкилотҳо бо истифода аз абзорҳои маҳсус тарҳрезишудаи ҳаритасозӣ (ҳаритаҳо) ҷамъоварӣ намуданд. Ҕамъоварии маълумот тавассути зангҳои телефонӣ, инчунин ба таври электронӣ во-рид намудани иттилои рақамиӣ ба доҳили ҳаритаҳои электронӣ сурат гирифт. Аз рӯи натиҷаҳои ҳаритабандӣ пойгоҳи рақамии ТҶШ дар шакли «Excel» таҳия карда шуда, ҳамчунин ҳисботи таҳлилий ва иттилои инфографикий омода карда шуд.

Ҳадафи арзёбӣ – муайян кардани зарфият ва эҳтиёҷоти ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ вобаста ба ташкил ва гузаронидани пажӯҳишҳои хурд, пешбурди ислоҳоти ҳукукӣ тавассути платформаҳои муколама дар сатҳи маҳаллӣ ва минтақавӣ мебошад.

БРСММ ният дорад, ки минбаъд низ ТЧШ-и маҳаллӣ/минтақавиро дастгирӣ намуда, зарфияти онҳоро тавассути гузаронидани таҳқиқот дар сатҳи маҳаллӣ оид ба масъалаҳои муҳимтарини хуқуқи инсон, ки аҳолии маҳаллӣ бо онҳо рӯ ба рӯ мешаванд, боз ҳам таҳқим бахшад ва дар платформаҳои муколамаи сатҳи маҳаллӣ тавассути иштироки пурсамар ва пайгирий бо мақомоти маҳаллӣ натиҷаҳои ин пажӯҳиширо баланд бардорад.

Ҳисобот оиди натиҷаҳои арзёбии зарфият ва эҳтиёҷоти ТЧШ пеш аз ҳама барои БРСММ пешбинӣ шуда, барои ба таври мақсаднок расонидани қӯмакҳо ба ТЧШ ва таҳқими зарфияти онҳо равона шудааст. Ҳисобот инчунин барои созмонҳои донорий, мақомоти давлатӣ, намояндагони ТЧШ ва дигар ҷонибҳои манфиатдор пешбинӣ карда шудааст.

I. МЕТОДОЛОГИЯ

Методологияи гузаронидани арзёбии зарфияти ТЧШ чунин буд, ки бо ҳар яке аз 45 ташкилотҳои ҳаритабандӣ кардашуда мусоҳибаҳои амиқ баргузор карда шуданд, ки дар он сӯҳбатҳо абзорҳо (саволномаҳо)-и маҳсус тарҳрезӣ кардашуда истифода гаштанд.

ТЧШ аз рӯи меъёрҳои зерин интихоб карда шуданд:

1. Соҳа ва самтҳои фаъолият. ТЧШ, ки дар соҳаи хуқуқи инсон, пешбурди волоияти қонун ва дастрасӣ ба адолати судӣ, тавонмандсозии занон ва пешбурди хуқуқҳои

шахсони дорои маъюбият фаъол ҳастанд.

2. Намояндагии худудӣ. Он ташкилотҳое интихоб карда шуданд, ки ш. Душанбе, НТЧ, вилоятҳои Хатлону Суғд ва ВМКБ-ро намояндагӣ меқунанд. Ташкилотҳое, ки барои мусоҳибаи амиқ интихоб карда шуданд, намояндаҳои марказҳои маъмурӣ ва ноҳияҳо (ба истиснои ВМКБ) буданд.

3. Таҷриба дар гузаронидани пажӯҳишҳо ва пешбурди тавсияҳо. ТҶШ-ро он ташкилотҳое намояндагӣ карданд, ки дар гузаронидани таҳқиқотҳои хурд ва омода намудани пажӯҳишҳои таҳлилӣ ва пешбурди тавсияҳо таҷрибаи зиёд надоштанд.

4. Фаъолияти ҷорӣ. ТҶШ-ро мебоист дар давраи гузаронидани арзёбӣ амалкунанда ва фаъол бошанд.

5. Сарчашмаҳои маблағгузорӣ. ТҶШ-ро зарур буд, ки аз сарчашмаҳои гуногун маблағгузорӣ дошта бошанд (маблағгузории донорҳо, бучети давлатӣ, маблағгузории бахши хусусӣ, худмаблағгузорӣ, аз ҷумла соҳибкории иҷтимоӣ ва ғайра).

Одобу усули таҳқиқот

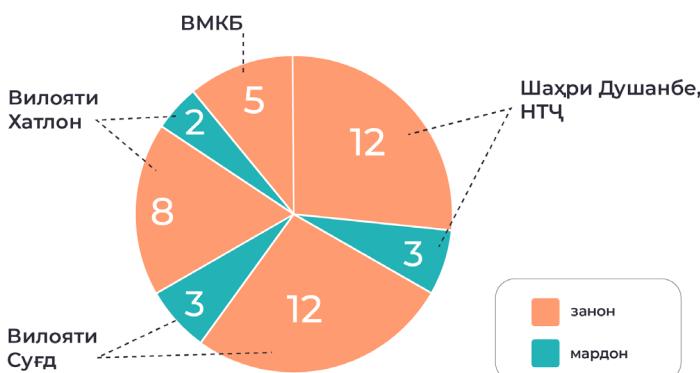
Азбаски пажӯҳиш ба арзёбӣ намудани зарфияти ТҶШ нигаронида шуда буд, ба мусоҳибони ТҶШ махфияти маълу-

моти дар рафти мусоҳиба гирифташуда кафолат дода шуд. Додани кафолати маҳфияти посухҳо имкон дод, ки аз мусоҳибон маълумоти дақиқу воқеъбинона гирифта шавад, бе он ки посухдиҳанда аз интишори маълумот дар бораи ин ё он камбудиҳои ТЧШ ҳарос дошта бошад. Ҳангоми истифодабарӣ ва таҳияи Ҳисоботе, ки ба маърази ом интишор мешавад, маълумоти шахсии посухдиҳандагон ифшо намешавад ва ҳама гуна иқтибос ва истинод ба онҳо бидуни зикри маълумоти шахсии мусоҳибон, танҳо бо ишораи минтақа, оварда мешаванд.

II. НАТИЧАҲОИ АРЗЁБИИ ЗАРФИЯТИ ТЧШ

1. МАЪЛУМОТИ УМУМӢ ДАР БОРАИ ПАЖӮҲИШ

Мусоҳибаҳои амиқ намояндагони 45 ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистонро дар бар гирифтанд, ки дар самтҳои зерин фаъолият меқунанд: ҳукуқи инсон, волоияти

қонун, тавонмандсозии занон ва пешбурди хуқуқҳои шахсони дорои маъюбият. Аз 45 нафар пурсидашудагон 37 нафарашон занон буданд.

Фарогирии худудӣ:

ш.Душанбе-Ноҳияҳои тобеи ҷумхурӣ (НТЧ) – ш.Ваҳдат- Вилояти Ҳатлон – шаҳрҳои Боҳтар, Қӯлоб, Леваканд, ноҳияи А. Ҷомӣ, Қабодиён

- Вилояти Суғд – ш.Хӯҷанд, ноҳияҳои Бобоҷон Ғафуров ва Деваштич, шаҳрҳои Истаравшану Конибодом
- ВМҚБ – ш.Хоруғ. Ташкилотҳое, ки бо мусоҳибаҳои амиқ дар ВМҚБ фаро гирифта шуданд, дар шаҳри Хоруғ ҷойгиранд, вале фаъолияти онҳо ноҳияҳои дигари вилоятро фаро мегиранд.

2. ШАКЛИ ТАШКИЛИЮ ҲУҚУҚӢ, САМТИ ФАЪОЛИЯТ ВА ТАЧРИБАИ КОРИИ ТҶШ

Ҳамаи 45 ташкилоте, ки бо намояндагони онҳо сӯҳбатҳои амиқ гузаронида шуданд, иттиҳоидияҳои ҷамъиятӣ буда, дар Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти марбути худудии он (раёсатҳои адлияи вилоятҳо) ба қайд гирифта шудаанд

45

ташкилотҳое, ки дар интихоб иштирок мекунанд

пешбурди волоияти
қонун ва дастрасӣ ба
адолати судӣ

тавонмандсозии занон
ва болобарии мақоми
онҳо дар ҷомеа

тарғиби хуқуқҳои
шахсони дорои
маъюбият

хуқуқи инсон

Фаъолияти аксари ташкилотҳо ба дастгирӣ намудани занону духтарон ва инчунин ба дастгирӣ намудани шахсони дорои маъюбият равон гардонида шудааст. Аз 45 ТҶШ 10-тоашон дар дигар манотики Ҷумҳурии Тоҷикистон филиал ва намояндагихо доранд: 4 ТҶШ-и Суғд, 3 ТҶШ-и ш.Душанбе, 2 ТҶШ-и вилояти Ҳатлон ва 1 ТҶШ-и ВМҚБ.

Аксарияти ТҶШ-ҳои мавриди пажӯҳиш қарор додашуда (32) дорои Нақшай стратегӣ ҳастанд: 10 – ТҶШ-и ш.Душанбе; 9 – ТҶШ-и вилояти Ҳатлон; 9 – ТҶШ-и вилояти Суғд; 4 – ТҶШ-и ВМҚБ

Буҷетҳои ташкилотҳо гуногунанд, аммо миёни андозаи буҷети солонаи ташкилот ва ҷойгиришавии ҳудудии он ро-битта аён аст.

Ҳамин тарик, ташкилотҳое, ки дар пойтаҳти кишвар фаъо-лият доранд, дорои бузургтарин буҷети солона ҳастанд, пас

аз онҳо ТҶШ-и вилояти Суғд, баъдан ТҶШ-и вилояти Хатлон ва ниҳоятан ТҶШ-и ВМКБ.

Дар 32 ТҶШ дар марҳилаҳои гуногуни вақт санчиш(аудит)-и молиявӣ гузаронида шудааст. Микдори лоиҳаҳои ТҶШ дар соли 2022 нисбат ба соли 2021 дар ҳама минтақаҳо коҳиш ёфтааст.

Бо назардошти он ки шумораи лоиҳаҳо дар соли 2021 барои тамоми сол ва барои соли 2022 – барои моҳи апрел нишон дода шудааст, эҳтимол аст, ки ТҶШ то охири соли 2022 боз лоиҳаҳои дигарро амалӣ хоҳанд кард.

Аксарияти кулли ТҶШ, ки зери пажӯҳиш қарор гирифтанд, гузориш доданд, ки самтҳои фаъолияти онҳо аз стратегия ва афзалиятҳои ташкилоташон вобаста аст (36). Ин гуна тамоюл дар тамоми минтақаҳои мавриди таҳқиқ қарор додашуда мушоҳида карда мешавад. 21 ТҶШ-и таҳқиқшуда ҳангоми амалӣ намудани фаъолияти худ ба муаммоҳои наве, ки дар ҷомеа падид меоянд, вокуниш нишон медиҳанд.

14 ТҶШ бошанд, дар баробари афзалиятҳои дар боло зикршуда фаъолиятҳои худро ба афзалиятҳои ташкилотҳои донорӣ мутобиқ мегардонанд. Аксари ташкилотҳое, ки ин гуна посух доданд, ТҶШ-и ш.Душанбе ме-бошанд. Шумораи кормандон дар ТҶШ ба ҳадди ақал – 2 нафар ва ба ҳадди аксар 60 нафарро ташкил мебиҳад (вале чунин шумора яқинан истисно аст ва танҳо дар як ташкилот аз вилояти Хатлон қайд гардид). Дар

ТЧШ-и вилояти Хатлон, дар аксари ТЧШ-ҳои мусоҳиба-шуда шумораи зиёди кормандон бо кор таъмин карда шудаанд.

Дар ташкилотҳои таҳқиқшуда ба ҳадди аксар то 30-35 нафар кор меқунанд. Ба ҳисоби миёна дар ташкилотҳо аз 3 то 10 нафар кор меқунанд.

Аз 45 ТЧШ 38-тоашон ихтиёриён/волонтёрон доранд.

Аз 45 ташкилоти таҳқиқгардида 14-тоашон «фандрейзер» (корманди ҷалбқунандай маблағҳо) доранд. Дар боқимонда ТЧШ вазифаи «фандрейзер»-ро асосан роҳбари ташкилот, муовини ў ва ё дар баъзе ТЧШ – кормандони идора ичро меқунанд.

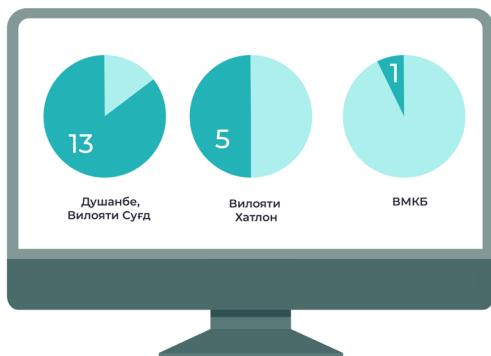
Аз 45 ТЧШ 23-тоашон штати алоҳида – коргузор доранд. Дар боқимонда ТЧШ корҳои ҳуҷҷатгузориро муҳосиб ё роҳбари корхона ба ичро мерасонанд. Дар 38 ТЧШ (аз 45 таҳқиқшуда) коршиносҳои беруна ҷалб карда мешаванд.

3. ЗАРФИЯТИ ТЕХНИКӢ ВА ДАСТРАСӢ БА ИТТИЛООТИ ҲУҚУҚӢ

Ҳама ТЧШ-ҳое, ки мавриди пурсиш қарор дода шуданд, манзили корӣ (офис/дафтар) доранд.

Аз 45 ТЧШ 32-тоашон дафтари кориро ба ичора гирифтаанд.

11 ТҶШ дорои дафтари худ мебошанд/сохибмулк ҳастанд (шумораи бештари ТҶШ-и сохибмулк ба вилояти Хатлон рост меояд – ними ТҶШ). Шумораи камтарини ТҶШ-и сохибмулк ба вилояти Суғд ва ВМКБ рост меояд (яктоғӣ ба ҳарду). Аз 15 ТҶШ-и дар ш.Душанбе таҳқиқгардида дафтари кории 4-тоашон дар моликияти онҳо қарор доранд.

42

ТҶШ қайд намуданд, ки кормандони онҳо малакаҳои кор бо технологияҳои иттило-отӣ (IT)-ро доранд ва истифодай компю-тер, принтер ва ғайраро хуб медонанд.

30

ТҶШ гузориш доданд, ки ҳама кормандони онҳо ба интернет ва алоқаи мобилий аз ҳисоби ташкилот дастрасии доимӣ дранд. 15 ТҶШ-и боқимонда посух доданд, ки бо сабаби маҳдудиятҳои молиявӣ ва вобаста ба мавҷудият ё набудани ло-ихаҳо ин гуна дастрасӣ вучуд надорад.

15

аз 45 ТЧШ-и мавриди пажӯҳиш қарор дода-
шуда сомонаҳои интернетии худро доранд.
Микдори камтарини ТЧШ-е, ки дорои сомо-
наи интернетии худ ҳастанд, дар вилояти
Хатлон ба қайд гирифта шуд – ҳамагӣ 1 таш-
килот аз 10. Ба унвони далели надоштани
сомонаи интернетӣ ТЧШ маҳдудиятҳои молӣ,
надоштани мутахассис барои нигоҳдорӣ ва
пешбурди сомона, интишор ва таҷдиди маъ-
лумот дар он, инчунин мавҷуд будани саҳи-
фаҳои худ дар шабакаҳои иҷтимоӣ (Facebook,
Instagram)-ро ишора карданд.

32 ТЧШ гузориш доданд, ки ҳамаи кормандон ба ноутбук ё
компьютери алоҳида дастрасӣ доранд.

11 ТЧШ дар посух гуфтанд, ки кормандони онҳо ба далели
надоштани имкони молӣ ба ноутбук ё компьютери алоҳида
дастрасӣ надоранд ва тавзеҳ доданд, ки қаблан доноҳро ба-
рои ҳариди таҷхизоти компьютерӣ маблағ ҷудо мекарданд,
аммо ҳоло намекунанд.

2 ташкилоти дигар ҳабар доданд, ки барои ноутбук ё ком-
пьютери алоҳида доштани ҳар як корманд зарурият нест.

20 ТЧШ ба платформаҳои муюширати онлайнӣ дастрасии
пулакӣ дошта, барои баргузории чорабинӣ ва гуфтушуни-
дҳои маҷозӣ имкон доранд. Шумораи зиёдтарини ТЧШ, ки
чунин дастрасӣ доранд, дар вилояти Хатлон кор мекунанд
(9 аз 10). Тибқи посухҳои пурсидашудагон, шумораи камта-

Дастрасӣ ба қонунгузории ҶТ

	пулакӣ	ройгон
Душанбе, Вилояти Суғд	5	24
Вилояти Хатлон	-	-
ВМКБ	-	-

рини ТҶШ, ки ба платформаҳои онлайн дастрасии пулакӣ доранд, дар Душанбе мебошад (2 аз 15).

ТҶШ аз чунин маъхазҳои ройгон истифода мебаранд: mmk.tj, ngo.tj, сомонаҳои муассисаҳои давлатӣ, иттиҳоди муҳосибон, китобхонаҳо. ТҶШ-е, ки ба маъхазҳои ройгони қонунгузорӣ дастрасӣ надоранд, нишон доданд, ки онҳо аз мавҷудияти чунин манбаҳо огоҳ набуданд.

Барои беҳтар кардани дастрасии ТҶШ ба иттилооти ҳукуқӣ, посухдиҳандагон чунин тавсияҳо карданд:

- Таъмин намудани дастрасии ройгон ба захираҳои иттилоотии қонунгузории давлатӣ ва пойгоҳи иттилоотии ҳукуқӣ;
- Таъсис додани сомонае, ки дар он ҳама санадҳои меъёриву қонунгузорӣ, маълумоти оморӣ бо дастрасии умум пайдо кардан мумкин бошад;- Тавсеа додани китобхонаи платформаи mmk.tj;
- Китобхонаи онлайни;

- Иттилооти дастрасии оммавӣ бо забони содда, қо-нунгузории таҷдидшаванда ва шарху эзоҳҳо ба он;
- Тавсия додан ба Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, то ки сомонаи худро такмил дода, нусхаҳои наму-навии ҳӯҷҷатҳоро, ки барои коргузории ТҶШ заруранд, ҳамрасонӣ намоянд;
- Дастрасӣ ба интернети хуб;
- Ҳамкорӣ бо созмонҳои ҳифзи ҳуқӯқ, адвокатҳо;
- Таъсиси маҳзани ягонаи маълумот дар бораи ҳамаи ТҶШ, ки дар ин самт кор мекунанд;
- Расонай намудан /огоҳ кардани ТҶШ дар бораи им-конияти истифодабарӣ ва гирифтани иттилооти ройгони ҳуқӯқӣ ва қонунҳои қабулшуда;
- Дастрасӣ ба иттилоот оиди озмунҳо, грантҳо ва форумҳо.

4. САРЧАШМАҲОИ МАБЛАҒГУЗОРӢ

3 ташкилоти дигар дар баробари маблағгузории донорҳо ҳаққи аъзогӣ мегиранд, ки барои фаъолияти ҳудмаблаггузорӣ ташкилот сарф карда мешаванд.

9 ТҶШ дар баробари маблағҳои донорӣ ҳу-дмаблаггузориро ҳам-чун манбай маблағгу-зорӣ нишон доданд.

“ Ман фикр мекунам, ки 90 ё 80 дар сади ҷомеаи мо аз лоиҳа ва маблағҳои беруна вобастагӣ доранд.

ИЧ аз ш. Душанбе

7 ТҶШ дар баробари маблағгузории донорӣ дар бораи маблағгузории давлатӣ гузориш доданд.

Шумораи бештарини ҷавобҳо дар бораи худмаблағгузорӣ аз ҷониби ТҶШ вилояти Суғд (6 аз 15) дода шудааст.

Шумораи бештарини ҷавобҳо дар бораи маблағгузорӣ аз буҷети давлатӣ аз ТҶШ-и вилояти Ҳатлон ба даст омадааст (5 аз 10).

Аксарияти ТҶШ-и таҳқиқгардида (39 аз 45 адад) аз мағҳуми соҳибкории иҷтимоӣ огоҳ ҳастанд ва умуман моҳияти соҳибкории иҷтимоиро дуруст дарк мекунанд.

18 ТҶШ худашон бо соҳибкории иҷтимоӣ машғул ҳастанд: онҳо маҳсулоти гуногун мефурӯшанд – собун, ҳалтаҳои экологӣ, хидматрасонии аутсорсинг, хидматрасониҳои ТИ; хизмати қаҳвахонаҳои иҷтимоӣ, ки дар онҳо, масалан, шахсони дорои маъюбият ё занон аз табақаҳои осебпазири аҳолӣ бо кор таъмин карда мешаванд ва ғайра.

Баъзе ТҶШ чунин мешуморанд, ки бо СИ машғул гаштан имконнопазир аст.

23 пурсидашудагон бар ин боваранд, ки ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон аз ҷиҳати молиявӣ устувор нестанд. Ба гуфтаи мусоҳибон, ин ноустуворӣ аз вобастагии

“ Ин ТЧШ наметавонанд СИ оғоз намоянд, зеро агар ин навъи фаъолияташон нуқтаҳои ҳўрокворӣ бошад, касе ба он чо намеравад, зеро дар он чо одамони гирифтори ВНМО кор меқунанд, сатҳи дониши аҳолӣ дар маъсалаи сирояти ВНМО хеле паст аст. ВНМО тавассути маҳсулоти ҳўрока ва ғизо намегузарарад... Самти агентии тозакунӣ ҳам, кӣ аз тарс шахси гирифтори ВНМО-ро ба кор ҷалб меқунад? Ин аст, маҳдудиятҳо. ”

ИЧ аз ш. Душанбе

шадид ба маблағгузории донорҳои байналмилалӣ бармеояд. Азбаски дар солҳои охир маблағҳои донорҳо кам шуда истодаанд, мӯҳлатҳои лоиҳаҳо низ кӯтоҳтар мешаванд, ТЧШ устувории худро гум карда истодаанд. Ба раванди коҳиш ёфтани маблағгузориҳо пандемияи Ковид-19 низ таъсири назаррас расонид.

Бисёре аз ТЧШ, ки мавриди пажӯҳиш буданд, чӣ гуна амалий кардани фаъолиятҳоро бидуни маблағгузории берунаи донорӣ намедонанд ва чӣ тавр ба ҳудмаблағгузорӣ гузаштан ва ё пайдо кардани манбаҳои дигари маблағгузориро баюри амалий намудани фаъолиятҳои ҳуд намефаҳманд.

16 пурсидашудагон бар ин назаранд, ки ТЧШ дар ҶТ ба таври коғӣ устувор нестанд, ки боз ҳам айнан бо сабабҳои зерин мебошад: вобастагӣ аз маблағгузории донорӣ, коҳиш ёфтани шумораи донорҳо ва лоиҳаҳо.

Танҳо 3 нафар аз посухдодагон гузориш доданд, ки онҳо

ТҶШ-ро дар кишвар аз ҷиҳати молиявӣ устувор мешуморанд ва қайд карданд, ки ин аз худи ташкилот вобаста аст.

З нафари дигар дар посух ба савол дар бораи устувории молиявии ТҶШ дар Тоҷикистон душворӣ қашиданд.

Барои таҳқими устувории молиявии ТҶШ дар Тоҷикистон ташкилотҳои пурсидашуда тавсияҳои зерин доданд:

- ТҶШ қӯшиш намоянд, киаз маблағгузориҳоидонорҳо мустақил бошанд, манбаҳои маблағгузориро гуногунҷабҳа кунанд, ба ҳудмаблағгузорӣ гузаранд, хизматрасониҳои қисман пулакӣ пешниҳод кунанд;- ТҶШ барои дарёғти маблағ, иштирок дар курсҳои онлайн ва семинарҳои такмили ихтисос платформаҳои онлайниро истифода баранд.- ба Тиҷорат машғул шаванд - ба соҳибкории иҷтимоӣ машғул шаванд- Нарм кардани андозбандӣ нисбати ТҶШ ва таъмини имтиёзҳо барои бурдани соҳибкории иҷтимоӣ, баланд бардоштани зарфияти ТҶШ дар соҳаи СИ.Ба гуфтаи мусоҳибон, бисёре аз ТҶШ барои таъсиси СИ ғояҳо доранд, аммо барои амалисозӣ донишу маблағгузории кофӣ надоранд;

- Давлат бояд ТҶШ-ро, ки ба соҳибкории иҷтимоӣ машғуланд, дастгирӣ намояд;

- Пешниҳоди баъзе намуди хизматрасониҳо барои бахши тиҷоратӣ

- Гирифтани маблағҳои ҳайриявӣ;

- Дар тендерҳои давлатӣ ширкат варзидан;

- Ба ТҶШ додани грантҳои давлатӣ ва зиёд намудани ҳаҷми грантҳои давлатӣ;

- ТҶШ-ро зарур аст, ки лоиҳаҳои босифат пешниҳод

кунанд;

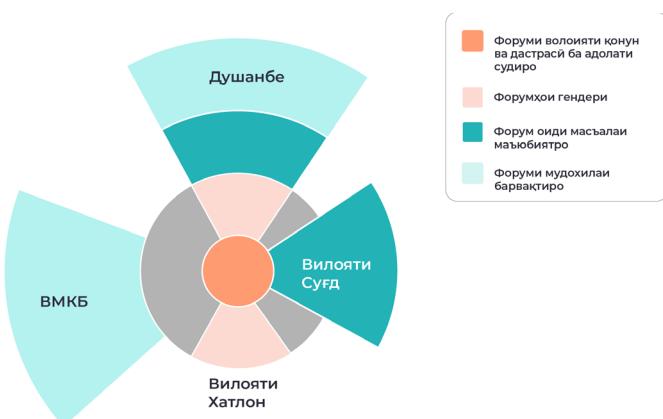
- Баланд бардоштани зарфияти муҳосибон;
- Татбиқи стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ.

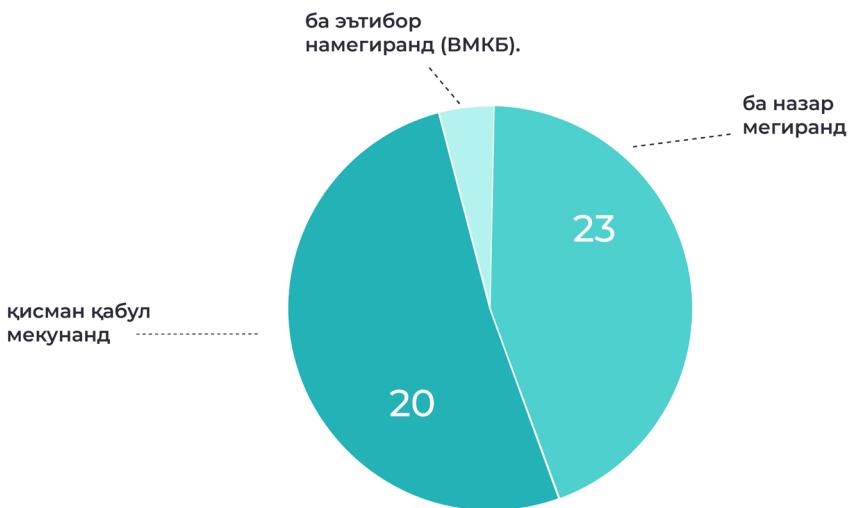
5. ГУЗАРОНИДАНИ МОНИТОРИНГ, ТАҲҚИҚОТ, ТАҲИЯИ ҲИСОБОТҲОИ ТАҲЛИЛӢ ВА ПЕШБУРДИ ТАВСИЯХО

Аз 45 ТҶШ 28-тоаш оид ба мавзӯъҳо ва самтҳои фаъолияти худ мониторинг ва тадқиқот мегузаронанд.

Аз 45 ТҶШ 12-тоаш ба таҳияи ҳисоботи таҳлилӣ машғуланд, ки аксари онҳо якҷоя бо дигар ташкилотҳо омода карда мешаванд. Баъзе ТҶШ зимнан қайд карданд, ки онҳо асосан барои ҳисоботҳои таҳлилие, ки аз ҷониби дигар ташкилотҳо ё коршиносони алоҳида навишта мешаванд, маълумот ҷамъоварӣ менамоянд.

29 ТҶШ дар муқоламаҳои ҷамъиятӣ, форумҳо ва платформо

маҳо иштирок мекунанд.

ТЧШ як қатор форум ва платформаҳои дигарро номбар карданд, ки дар фаъолияти онҳо иштирок мекунанд.

Қариб нисф зиёди ТЧШ (24 аз 45) тавсияҳои худро, ки дар натиҷаи мониторинг, тадқиқот ва дигар фаъолиятҳо ба даст овардаанд, дар мақомоти давлатӣ таблиғ менамоянд. Тавсияҳо ба вазорату идораҳо, Парлумон, мақомоти иҷроияи ҳокимиияти давлатӣ, мақомоти ҳифзи ҳукуқ ва мақомоти судӣ ва ғайра пешниҳод карда мешаванд.

13 ТЧШ тавсияҳои худро на танҳо дар сатҳи маҳаллӣ, балки дар сатҳи байналмилалӣ низ пешбарӣ мекунанд. Асосан, ТЧШ якҷоя бо ТЧШ-ҳои дигар дар таҳияи муштараки гузоришҳои алтернативӣ ба Кумитаи ҳукуқи башари СММ оид ба баъзе мавзӯъҳо (CEDAW/Кумитаи барҳамдиҳии нақзи

хукуки занон, ICESCR/Аҳдномаи байналмилалии хукукҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ) иштирок меқунанд ва инчунин тавсияҳоро дар САҲА, Иттиҳоди Аврупо, миссияи Бонки Ҷаҳонӣ пешбарӣ меқунанд.

Аксарияти ТҶШ (27) дар гузаронидани мониторинг, тадқиқот, таҳияи таҳқиқоти таҳлилӣ ва пешбуруди тавсияҳо зарфияти худро миёна арзёбӣ меқунанд.

10 ТҶШ зарфияти худро паст мешуморанд.

7 ТҶШ иқтидори худро баланд арзёбӣ карданд. Дар байни ТҶШ, ки зарфияти худро баланд арзёбӣ кардаанд, ягон ТҶШ аз ВМКБ набуд.

2 ташкилот (Хатлон) дар арзёбии иқтидор/зарфияти худ душворӣ кашиданд ва қайд карданд, ки иқтидори онҳо дар баъзе самту мавзӯъҳо баландтар ва дар баъзе мавридиҳои дигар миёна ё паст аст.

Аксарияти ТҶШ (32) набудани дастигирӣи молиявиро омиле

нарасидани
малакаҳоро

нарасидани
мутахассисонро

набудани
донишро

мешуморанд, ки қобилияти онҳо барои гузаронидани мониторинг, таҳқиқоти таҳлилӣ ва пешбурди тавсияҳо маҳдуд мегардонад.

7 ТҶШ муайян карданد, ки иқтидори пасти ташкилотҳо омили асосии маҳдуд будани имконоти ТҶШ мебошад, то ин ки онҳо ба раванди қабули қарорҳо таъсири худро расонида тавонанд.

19

11

8

5

амалияни татбиқи ҳуқуқр

набудани ягонагӣ байнӣ
ТҶШ, нарасидани маблаё
ғ ва ғайрё

фасод

маҳдудиятҳои
қонунгузориро

ТТҶШ инчунин аз манбаъҳои зерини иттилоот истифода мебаранд:

- захираҳои интернетӣ - 26 ТҶШ
- омори давлатӣ - 20 ТҶШ
- Ҳисботи СБ - 19 ТҶШ
- Ҳисботи ташкилотҳои маҳаллӣ - 17 ТҶШ
- ВАО - 13 ТҶШ
- Воҳӯрӣ ва сӯҳбатҳои шахсӣ - 4 ТҶШ

Барои баланд бардоштани иқтидори гузаронидани мониторинг, тадқиқот, омода намудани ҳисботи таҳлилӣ ва пешбурди тавсияҳо ташкилотҳои пурсоншуда пешниҳод намуданд, ки чораҳои зерин андешида шаванд:

- Омӯзонидани усулҳои нави мониторинг, воситаҳои таҳқиқот, ҷамъоварии иттилоот ва усулҳои хуносабарориҳои дуруст.

- Гузаронидани силсилаи дарсҳо оиди баланд бардоштани зарфият, навиштани лоиҳаҳо, донистани қонунгузорӣ ва ғайра, инчунин қӯмаки молиявӣ барои татбиқи амалии донишу малакаҳои дар рафти таълим гирифташуда.

- Гузаронидани дарсҳои устодӣ (мастер-класс) оиди таҳлили қонунгузорӣ.

- Гузаронидани дарсҳо оиди таҳияи ҳисботҳои таҳлилӣ, коркарди натиҷаҳои ба даст овардашуда барои ҷамъбаст ва хуносабарорӣ.

- Гузаронидани семинарҳои омӯзиши вобаста ба тарзҳои гузаронидани пажӯхишҳо оиди ТИ;

- Табодули таҷриба, аз ҷумла дар ҳориҷа ва таҷрибабоюзӣ бо таъмини маблағгузории он.

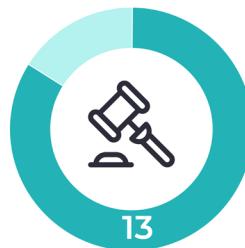
- Мураббигӣ.

- Фароҳам овардани қӯмаки техникий ва молиявӣ

6. ҲАМКОРӢ БО МАҶОМОТИ ДАВЛАТӢ (МД)

Аз 45 ТҶШ 44-тоашон дар доираи фаъолияти ҳуд бо маҷомоти давлатӣ ҳамкорӣ мекунанд. 1 ташкилот посух дод, ки фаъолияташ ба наздикӣ оғоз шудааст, бинобар ин таҷрибай чунин ҳамкорӣ вучуд надорад.

ТҶШ бо маҷомоти гуногуни давлатӣ ҳамкорӣ мекунанд, вале дар аксари мавридҳо ҳамкорӣ бо вазорату идораҳо, бахшу воҳидҳои сохтории маҳаллии онҳо, маҷомоти иҷро-

расонидани кўмак
ва дастгирӣ
ба гурӯҳҳои осебпазир

соҳаи рушди
иҷтимоио
иқтисодии Тоҷикистон

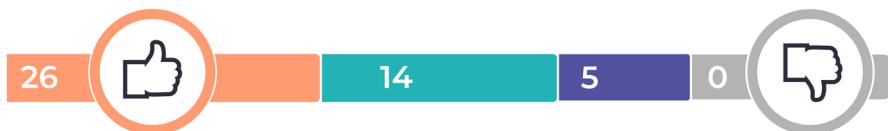
самти ислоҳот
ва тақмили
конунгузорӣ

ииян ҳокимиияти маҳаллӣ ва худидоракунӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқук, Дастигоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ваколатдор барои ҳуқуқи инсон ва файра сурат мегирад.

37 ТҶШ тавассути даъват намудани намояндагони мақомиди давлатӣ ба ҷорабинихои ҳуд (мизҳои мудаввар, кон-фронтсҳо ва д.) ҳамкориро ба роҳ мондаанд.

27 ТҶШ намояндагони мақомоти гуногуни давлатиро ба сифати коршинос, мушовир ва мураббӣ даъват мекунанд.

21 ТҶШ МД-ро барои муҳокимаи масъалаҳо дар платформаҳои муштарак даъват мекунанд – Шабака оиди Волоияти қонун ва дастрасӣ ба адолати судӣ (ВҚДАС), Шабакаи даҳолати барвақӣ, Гурӯҳи корӣ оиди тасвиби Конвенсия дар бораи ҳуқуқҳои маъюбон, ислоҳоти судӣ, ислоҳоти милитсия, машваратҳои гуногуни миллӣ дар доираи ҳисботҳои СММ ва файра.

27 ТЧШ дар ҳамкорӣ ва мушорикат бо ТЧШ бо мушкилиҳо рӯбарӯ мешаванд.

Посуҳдиҳандагон қайд намуданд, ки дастрасӣ ба иттило-от аз мақомоти давлатӣ мушкилтар мебошад. Мусоҳибон аз вилояти Хатлон ва ВМКБ қайд карданд, ки мушкилиҳо дар заминаи зуд-зуд баргузор шудани санчишҳои хусусии соҳторҳои гуногуни давлатӣ ба миён меоянд (мақомотҳои андоз, бехатарии зидди сӯхтор, назорати санитарию эпиде-миологӣ ва ғайра). Бархе аз ТЧШ ишора карданд, ки мушкилот ҳангоми мушорикат бо МД вобаста ба ҷоришавии кадрҳо аз МД ба миён меоянд ва ин ҷоришавии кадрҳоро фалокатбор унвон намуданд.

Аз 45 ташкилоти ТЧШ, ки аз онҳо пурсиш шудааст, 13-тоаш аз мақомоти давлатӣ грантҳо мегиранд. Маблағгузории давлатӣ асосан аз ҳисоби Агентии ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба расонидани хизматҳои иҷтимоӣ ва дигар хидматҳо дар доираи даҳолати барвақӣ ва оғиятбахшии кӯдакони маъюб ва нуқсони рушд ва аз Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои қурбониёни савдои одамон ва қурбо-ниёни хушунату зӯроварӣ ва ғайра ҷудо карда мешавад. Грантҳо инчунин аз ҷониби Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон асосан барои даст-гирии соҳибкории занон, ҳунарҳои мардумӣ; баъзе грантҳо аз ҷониби Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷудо карда мешаванд.

32 ТЧШ-и боқимонда аз маблағгузории давлатй баҳраманд нестанд.

Барои беҳтар кардани ҳамкории ТЧШ ва МД ташкилотҳои мусоҳибашуда тавсия доданд:

- Зиёд кардани микдори грантҳои давлатй, ки ба ТЧШ ҷудо карда мешаванд, васеъ намудани доираи грантҳо ба-рои ТЧШ;
- Мусоидат ва осон кардани тартиби ҷамъоварӣ ва пешниҳоди хӯҷҷатҳо барои гирифтани грантҳои давлатй
- Таъмини шаффоғияти МД ва бартараф намудани коғазбозии бүрӯкратӣ;
- Ташкили шӯроҳои ҷамъиятӣ дар назди МД;
- Ҷалби ТЧШ ба раванди қабули қарорҳо;
- Дар симои ТЧШ на рақиб, балки шарик дида шавад;
- Ҷалби ТЧШ ба амалисозии грантҳои қалони дав-латай;
- Баланд бардоштани иқтидори ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ барои ҳамкорӣ бо МД
- Гузаронидани чорабиниҳои муштарак оид ба ҳам-корӣ ва F.

7. ҲАМКОРӢ БО СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИ-ЛАЙ (СБ)

Ҳама 45 ташкилоти мавриди пажӯҳиш қарор додашуда дар доираи фаъолияти худ бо созмонҳои байналмилалӣ ҳам-корӣ доранд.

43

ТЧШ аз созмонҳои байналмилалии донорӣ маблағ мегиранд

37

ба расонидани
кӯмак ба гурӯҳҳои
осебпазири

18

барои рушди иҷтимоию иқтисодӣ

9

барои исплоҳот ва
такмили
қонунгузорӣ

6

барои омӯзиши
гурӯҳҳои мақсаднок,
расонидани ёрии
хукуқӣ

Аз 45 ТЧШ 17-тоаш аъзои эътилофи байналмилалӣ, шабакаҳо, иттиҳодияҳо, платформаҳо мебошанд.

32 ТЧШ дар ҳамкорӣ бо СБ мушкилӣ надоранд.

13 ТЧШ дар ҳамкорӣ бо СБ ба мушкилот дучор мешаванд. ТЧШ монеаҳои забонро чӣ ҳангоми ҳамкорӣ бо СБ ва чӣ ҳангоми таҳия ва тарҳрезии лоиҳаҳо ҳамчун сабабҳои асосии мушкилот номиданд; ҳамчунин мушкилоти дигар ин талаботи шадид ба омодасозӣ ва пешниҳоди лоиҳаҳо, баргузории санчишҳо ва боздиҳои мониторингӣ аз ҷониби СБ, набудани шаффофият қайд шуданд.

Барои беҳтар кардани ҳамкории ТЧШ ва СБ, мусоҳибон чунин тавсия доданд:

- Таъсиси платформа барои пешниҳоди маълумот дар бораи афзалиятҳои СБ;
- Ҳамрасонӣ ва ирсоли мукотиботи СБ ба ТЧШ дастрас карда шавад;

- Дар амалия тадбиқ намудани воҳӯриҳо бо намоян-дагони СБ барои муҳокимаи стратегияи фаъолият;
- ТҶШ ва СБ ба ҳам мубодилаи маълумот дошта бо-шанд;
- Бо созмонҳои донорие, ки дар Тоҷикистон ё Осиёи Марказӣ фаъолият меқунанд, давра ба давра воҳӯриҳо гу-заронида шаванд;
- Баланд бардоштани шаффоғияти баррасии дар-хостҳо барои грантҳо, таъмини шаффоғияти эълони грантҳо аз ҷониби СБ;
- Содда кардани низоми дархостгузорӣ барои гириф-тани грантҳо;
- Ташкили курсҳои ройгони забономӯзӣ барои ТҶШ;
- Гузаронидани машғулиятҳо оид ба баланд бардо-штани иқтидори ТҶШ: идоракуни лоиҳа, идоракуни таш-килот, ҷамъоварии маблағ / фандрейзинг ва ғайра.
- Омӯзонидани ТҶШ барои пешбурди фаъолияти худ (кушодани сомонаҳо, саҳифаҳо дар шабакаҳои иҷтимоӣ, интишори маълумот дар бораи ташкилот);
- СБ на танҳо бо ТҶШ-ҳои шарики дерина, балки бо ТҶШ-ҳои нав кор қунанд, созмонҳои навро дастгирӣ қунанд;
- Агар имкон бошад, СБ, ки дар Душанбе кор меқу-нанд, дар ВМКБ филиал ё намояндагии худро қушоянд.

8. Ҳамкорӣ бо ТҶШ ва ВАО

Аз 45 ТҶШ 44-тоаш бо ТҶШ-и дигар ҳамкорӣ доранд.

Ҳамкорӣ аз табодули таҷриба, иттилоот, дониш, амалӣ на-мудани чорабинихои муштарак, иштирок дар чорабинихои

муштарак – тренингҳо, семинарҳо, роҳнамоӣ, машваратҳо оид ба масъалаҳои ҳукуқӣ ва дигар масъалаҳо, дастгириву ҳимоя ва ғайра иборат аст.

Ҳамаи посухдодагон қайд карданд, ки баъзан вақт байнин ТҶШ рақобати носолим мушоҳида мегардад.

ТҶШ дар Душанбе қайд карданд, ки онҳо ҳангоми фаъолиятҳои муштарак бо ТҶШ-ҳои аз ҷиҳати молиявӣ «бевиҷдон» дучор омадаанд; кори пастсифати ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ низ ба назар мерасид, дар байнин ТҶШ дониш ва таҷриба надоштан, муносабати оштинопазирона нисбат ба ин ё он гурӯҳи осебпазир дида мешуд.

Як ташкилоти ВМҚБ қайд кард, ки ҳангоми таҳияи фаъолияти муштарак шарикон аз дигар минтақаҳо мушкилоти ҷуғрофӣ ва вижагиҳои ВМҚБ-ро ба назар намегиранд, ки ин байнин ташкилотҳои шарик нобаробариро ба вуҷуд меорад.

ТҶШ дар вилояти Ҳатлон дар посух гуфтанд, ки дар ҳамкорӣ бо дигар ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳеч мушкиле надоранд, вале онҳо қайд карданд, ки байнин ТҶШ баъзан нофаҳмиҳо ба миён омада, рақобат вуҷуд дорад. Дар шабакаҳои муштараки ТҶШ одатан ташкилотҳои шаҳрӣ мақоми

пешрав доранд, дар ҳоле ки ташкилотҳои деҳотӣ аз сабаби набудани маблағ ва зарфияти сустари худ осебпазир мебошанд.

Аз 45 ТҶШ 35 ададашон аъзои шабакаҳои гуногуни миллӣ, эътилофҳо, платформаҳо мебошанд.

- Эътилофи миллии ташкилотҳои ҷамъиятии волидони кӯдакони дорои маъюбӣ;

- Шабакаи миллии даҳолати барвақтӣ;
- Шабакаи оғиятбахшӣ дар сатҳи аҳолӣ;
- Шабакаи созмонҳои ҳифзи ҳуқуқи Тоҷикистон;
- Ассотсиатсияи таълими калонсолони Тоҷикистон;
- Эътилофи занони ҳуқуқшинос;
- Шӯрои ҷамъиятий оид ба ислоҳоти милиитсия

Танҳо 5 нафар аз 35 ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандӣ, ки ба шабакаҳо, эътилофҳо ва платформаҳои гуногун дохил мешаванд, изҳор доштанд, ки онҳо дар узвияти ин эътилофҳо,

шабакаҳо, платформаҳо бо мушкилот рӯбарӯ ҳастанд ва тавзех медиҳанд, ки ҳатто Эътилофҳои қавӣ бо мурури замон заиф мешаванд ва бесамар мешаванд, норасоии маблағ низ самараи кори ин шабака ва иттилофҳоро паст меқунад.

ТҶШ аз ВМКБ иштироки худро дар лоиҳаҳои Эътилофӣ кам арзёбӣ намуда тамарқузи чунин лоиҳаҳоро асосан ба пойтахти кишвар ва вилояти Суғд қайд карданд.

Барои рафъи ин душвориҳо ташкилотҳо тавсия доданд, ки:

- Роҳбарони Эътилофу шабакаҳо, ки аз ҳисоби ТҶШ таъин шудаанд, давра ба давра вазифаи идорақуниро ба дигар нафарон / аъзоён супоранд;

- Ҷалби созмонҳои ҷавон ва насли наврас ба узвият;

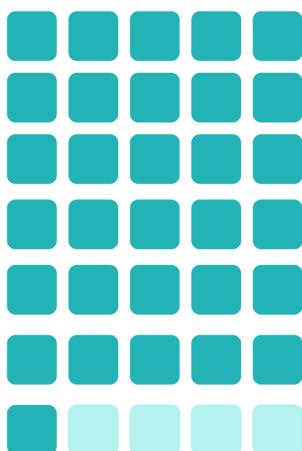
- Ҳангоми суханронӣ дар бораи Эътилофи зидди шиканча ТҶШ тавсия додаанд, ки ҳадафҳои худро фаромӯш нақунанд ва манфиатҳои шахсиро аз фаъолият болотар нагузоранд;

- Мавқеи ҷуғрофии ВМКБ ва дар ин минтақа баланд будани нарҳҳо ба назар гирифта шаванд.

Ҳамкорӣ ҳам бо расонаҳои мустақил (хусусӣ) ва ҳам давлатӣ, вале бештар бо расонаҳои хусусӣ сурат мегирад.

ТҶШ бо рӯзномаҳои телевизионӣ, радиоӣ, агентиҳои иттилоотӣ, нашрияҳои интернетӣ, инчунин бо рӯзноманигород

41 бо рӯзноманигород ва
васоити аҳбори омма
ҳамкорӣ меқунанд

ни алоҳида ҳамкорӣ мекунанд.

Мавзӯъҳои ҳамкорӣ хеле гуногунанд: масъалаҳои маъюбӣ, ВНМО, нашъамандӣ, зӯроварӣ нисбати занон ва қӯдакон, мубориза бо ҳариду фурӯши одамон, ҳукуки репродуктивӣ, озодӣ аз шиканча, ҳукуқ ба манзил ва ғайра.

Созмонҳо манфиати чунин ҳамкориро дар баланд бардоштани сатҳи огоҳии ҷомеа аз масъалаҳои муҳими иҷтимоӣ ва дигар масъалаҳои муҳим, ҷалби таваҷҷӯҳи ҷомеа, инчунин таваҷҷӯҳи шахсони тасмимгиранда ба мушкилоти ҷомеа, мушкилоти табақаҳои осебпазири аҳолӣ ва фароҳам овардани шароити ва муҳити мусоид барои фарогирии онҳо ба ҷомеа, пешбурди тавсияҳо ва ҳалли мушкилоти шахсони алоҳида мебинанд.

ТЦШ ҳамчунин самараи ҳамкорӣ бо расонаҳо ва рӯзноманигоронро дар бехбуди обрӯи ҳуди ташкилот ва афзоиши теъдоди муроҷиатҳо ба он мебинанд.

Ними ТЦШ пурсидашуда (23) дар ҳамкорӣ бо ВАО ва рӯзноманигорон мушкилот доранд:

- Зарфияти пасти журналистон;
- «Аз матн берун кашидани» калимаҳо дар дунболи ҳангома;
- Майл надоштан ба тавзехи мавзӯъҳои ҳассос;
- Вайрон кардани одоби журналистӣ;
- Мавҷудияти стереотипҳо нисбати намояндагони гурӯҳҳои осебпазири аҳолӣ;
- Истифодаи истилоҳоти нодуруст (табъиз) нисбат ба

гурӯхҳои осебпазир;

- Тавзехи нодурусти масъалаҳо;
- Тахрифи мусоҳиба ва иттилои дигар;
- Талаби ҳаққи пардоҳти баланд барои нашри мақола/матлаб.

9. ТАЪСИРИ ПАНДЕМИЯИ COVID-19

- Кормандони бисёр ташкилотҳо бемор шуданд, баъзеҳо хеле вазнин гузарониданд, баъзеҳо якчанд бор мариз шуданд, саломатиашон бад шуд, барои табобат маблағ намерасид, азбаски маوش кам шуд ва оқибатҳои беморӣ то имрӯз боқӣ монданд. Кормандон ба қӯмаки равонӣ ниёз доштанд, аммо ҷалби равоншинос имкон надошт. Роҳбари яке аз ташкилот барасари Ковид-19 аз дунё даргушашт.

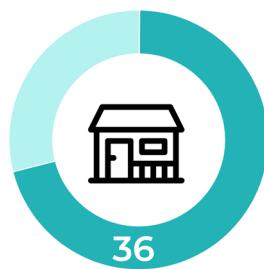
- Кормандон аз омадан ба кор ҳарос доштанд ва ҳатто аз кор рафтанд.

- Бисёр донорҳо ба карантин рафтанд.

- Ҳама маблағҳои донорҳо барои пешгирии бемории Ковид-19 равона карда шуданд.

- Ташкилотҳо ба карантин даромаданд ва маҷбур шуданд, ки муносибати худро ба фаъолиятҳо зуд аз нав дида бароянд, ба речай кории онлайн гузаранд. На ҳама ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ омодаи кор бо речай онлайн буданд, онҳо технологияро азхуд карда натавонистанд.

- Баъзе лоиҳаҳо ичро нашуданд.
- Бисёр чорабинихо, маъракаҳои иттилоотӣ, мизҳои мудавварро баргузор кардан имкон нашуд ва онҳо лағв карда шуданд ё ба вақти дигар гузаронида шуданд.
- Лоиҳаҳо кам шуданд, маблағгузорӣ коҳиш ёфт.
- Баъзе ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ бе лоиҳа монданд.
- Аҳолӣ аз муроҷиат намудан ба ташкилотҳо даст қашид, ҳама танҳо дар фикри Ковид буд.
- Алоқа бо баҳрамандони лоиҳаҳо қатъ шуд, онҳо бе кӯмаку дастгирӣ монданд.
- Бархе аз баҳрамандон даргузаштанд ва аъзои оила-ашон бе саробон монданд.
- Баъди аз қарантин озод шудани ташкилотҳо, онҳоро зуд-зуд мавриди санчишҳо қарор доданд, маҳсусан аз ҷониби станцияи санитарию эпидемиологӣ риояи ҷораҳои эҳтиёти ва пешгирий талаб карда мешуд.
- Баъзе ТҶШ маблағҳоро барои кӯмак ба табибон, кӯмаки башардӯстона ва хайрия тақсим карданд.

ба речай кории
фосилавӣ гузарониданд

бо воситаҳои муҳофизати
инфириодӣ таъмин

ба кормандон барои
ташхис ва табобати

ТҶШ ҷанбаҳои мусбати пандемияро, аз қабили азхудку-

нии малакаҳои ТИ, платформаҳои онлайнӣ, чорабиниҳои маҷозӣ, баланд бардоштани саводнокии рақамӣ, модулҳои онлайн таҳияшуда, маводҳо, курсҳо, маросимҳои хуқуқи инсонро қайд карданд.

Якчанд ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба баҳрамандони ҳуд кӯмак расониданд, тавассути тақсими воситаҳои муҳофизати инфиридорӣ, маводи ҳӯрока, доруворӣ ва расонидани хизматрасонихо дар хона.

III. ХУЛОСАҲО

Ҳамаи ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон, ки мавриди пажӯшиш қарор гирифтанд, иттиҳодияҳои ҷамъияти буда, дар Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва воҳидҳои сохтории маҳаллии он ба қайд гирифта шудаанд.

Фаъолияти аксари ташкилотҳои мавриди омӯзиш қароргирифта, ба дастгирӣ ва тавонмандсозии занону духтарон, инчунина дастгирии маъюбон нигаронида шудааст. Аксарияти ТҶШ бевосита ба баҳрамандони ҳуд (гуруҳҳои осебапзир) хизматрасонӣ (иҷтимоӣ, машваратӣ, офиятбахшӣ, психологияӣ ва ғайра) пешниҳод мекунанд. ТҶШ инчунина барои баланд бардоштани иқтидори баҳрабардорони ҳуд дар соҳаҳои гуногун фаъолиятҳо вежа анҷом медиҳанд. То андозае фаъолияти ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳалли мушкилоти системавии ҷомеа, ислоҳот ва такмили қонунгузорӣ, тағиیر додани амалияи татбиқи хуқуқ нигаронида шудааст.

Аксарияти ТЧШ (35) танҳо идораи марказӣ доранд ва дар дигар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон филиал ё намояндагӣ надоранд. Баръакс, солҳои охир тамоюли коҳиши филиалҳо ва намояндагиҳо, баҳусус ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар шаҳри Душанбе мушоҳида мешавад. Нигоҳ доштани филиалу намояндагиҳо дар дигар минтақаҳои кишвар бинобар кам шудани маблағгузории донорҳо ва аз Тоҷикистон хориҷ шудани созмонҳои донорӣ аз ҷиҳати молиявӣ вазнин ва зиёновар гардидааст.

Аз ҳама ташкилотҳое, ки аз ҷониби донорҳо бештар маблағгузорӣ мешаванд, ТЧШ-и дар шаҳри Душанбе фаъолияткунанда мебошанд. Тибқи натиҷаҳои таҳқиқот, аз ҳама лоиҳаҳои аз нигоҳи бучавӣ калонҳаҷм, ки аз ҷониби созмонҳои байналмилалии донорӣ дастгирӣ мешаванд, аз ҷониби ТЧШ-и пойтаҳт амалӣ карда мешаванд. ТЧШ дар вилояти Суғд низ маблағҳои зиёди донорӣ мегиранд. ТЧШ-и ВМКБ аз ҳама камтар маблағгузорӣ карда мешаванд. Маблағҳои ба онҳо ҷудошаванда калонҳаҷм нестанд ва умуман ба маблағи буҷети ташкилотҳои донорие, ки барои ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар дигар манотики кишвар ҷудо мешаванд, баробар нестанд.

Дар 32 ТЧШ санчиши аудиторӣ, баъзан якчанд маротиба, гузаронда шудааст. Одатан, аудити молиявӣ дар доираи амалисозии ҷорабиниҳои лоиҳавӣ бо ташабbusi доноре, ки маблағгузорӣ меқунад, гузаронида мешавад.

Дар соли 2022 нисбат ба соли 2021 дар тамоми минтақаҳои мавриди омӯзиш қарор гирифта шумораи лоиҳаҳои ТЧШ

коҳиш ёфт. Коҳиши бештарини лоихаҳо дар вилояти Суғда шаҳри Душанбе мушоҳидад мешавад. Ҳуди ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ инро ба тамоюли умумии коҳиши созмонҳои донорӣ дар Тоҷикистон, хуручи донорҳо аз минтақа ва коҳиши маблағе, ки ба бахши ТЧШ дар Тоҷикистон аз ҷониби донорҳо ҷудо карда мешавад, марбут медонанд. Омили дигаре, ки ТЧШ зикр карданд, ин аст, ки дар давраи пандемияи Ковид-19 маблағгузории шарикони байналмиллалии рушд ва созмонҳои донорӣ барои пешгирии паҳншавии Ковид-19 дар кишвар равона карда шуда, ба давлат ҷудо карда шуд.

Камтар аз сяеки (14) ТЧШ-и пурсидашуда «фандрейзер»-и алоҳида доранд. Лоихаҳоро асосан директори ташкилот менависад ва пешбарӣ меқунад, дар баъзе ташкилотҳои ҷамъиятӣ ба ӯ ҷонишини директори ташкилот ва дигар коркунон ёрӣ мерасонад.

Ними ТЧШ-и пурсидашуда (23) корманди маҳсуси ҳӯҷатгузорӣ (коргузор) доранд. Дар бокӣ ТЧШ ҳӯҷатҳоро муҳосиб ё роҳбари ташкилот созгорӣ менамояд.

Ба гуфтаи мусоҳибон, ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар мачмӯъ барои ба таври доимӣ киро кардани як шахси алоҳидай фандрейзер ва дар ҳайати кормандон штати алоҳидай коргузор доштан имкони молӣ надоранд. Маблағгузории донорҳо танҳо барои татбиқи чорабинҳои лоиха ҷудо карда мешавад ва воҳидҳои иловагии штатӣ, ки бевосита ба фаъолияти лоиха алоқаманд нестанд, бо маблағгузорӣ фаро гирифта намешаванд.

Роҳбарони ТЧШ, ки ягон манбаи дигари даромад надоранд,

дар татбиқи чорабинихои лоиҳавӣ, асосан ҳамчун менечер (ҳамоҳангсоз) фаъолона иштирок мекунанд. Чунин тақсимоти вазифаҳо боиси сарбории зиёди роҳбарони ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ бо фаъолияти лоиҳавӣ ва масъялаҳои маъмурию техникий мегардад ва додани вазифаҳо ба дигар кормандон на ҳама вақт имконпазир аст, зоро аввалин, бори маъмурӣ пардохта намешавад, дуюм, кормандон на ҳама вақт барои иҷрои ин вазифаҳо иқтидори зарурӣ доранд.

Самтҳои фаъолияти ташкилотҳо

Таҳқиқот ТҶШ-ро дар бар мегирад, ки самтҳои фаъолиятагон аз ҷониби лоиҳа пешакӣ муайян карда шудаанд, аммо фаъолияти ташкилотҳо вобаста ба минтақа хусусиятҳои ве-

жагӣ доранд.

Хусусияти ТҶШ дар Душанбе дар он аст, ки онҳо барои ба-

ланд бардоштани иқтидори ТЧШ-и соҳаҳои гуногун, ки асосан минтақаҳои дурдасти Тоҷикистонро фаро мегиранд, кор мебаранд.

Самтҳои фаъолияти ТЧШ дар вилояти Суғд аз самтҳои фаъолияти дар боло зикршуда тафовут надоранд, аммо ТЧШ дар Суғд ба рушд ва дастирии ҷавонон дар минтақа таваҷҷӯҳи ҷиддӣ зоҳир мекунанд ва ҷавонон гурӯҳи мавриди ҳадафи як қатор ТЧШ дар вилояти Суғд мебошанд.

Ҳамчунин, аз байни ҳамаи ташкилотҳое, ки мавриди таҳқиқ қарор дода шуда буданд, ягона ТЧШ-и вилояти Суғд аст, ки ба расонидани қӯмаки паллиативӣ машғул аст. Мавзӯъ ниҳоят мураккаб буда, аз кормандон устувории бузурги равонӣ ва эҳсосӣ талаб мекунад.

Ташкилотҳои ҷамъиятии вилояти Ҳатлон дар баробари самтҳои зикршуда дар самти қишоварзӣ ва заминсозӣ, идоракунии самараноки захираҳои об дар деҳот, инчунин рушди соҳибкории занон фаъолона кор мебаранд.

ТЧШ-и ВМҚБ ба расонидани қӯмак ба қӯдакони маъюб ва волидони онҳо, инчунин дастирии одамоне, ки аз зӯроварӣ дар оила зарар дидаанд, нигаронида шудаанд. ТЧШ-ҳои ВМҚБ низ вижагиҳои худро доранд: фаъолияти онҳо ба рушд ва пешниҳоди хидматрасонии таълимӣ барои қӯдакон ва рушди таҳсилоти фосилавӣ дар Тоҷикистон нигаронида шудааст.

Самтҳои фаъолияти аксарияти ТЧШ, ки таҳти тадқиқот фаро гирифта шудаанд, аз стратегияҳо ва афзалиятҳои худи онҳо

(36) дар тамоми мінтақаһои омұзишій вобаста аст. Аксари ташкилотто (32) Нақшай стратегии таҳияшударо доранд, ки ба онҳо имкон медиҳад, ки фәъолияти өзии худро аз нигоҳи интиқодӣ баррасӣ кунанд, қадамхо ва стратегияҳои минбаъдаро ба нақша гиранд, аз дигар фәъолиятто дур нашаванд ва инчунин тавонмандӣ ва устувории ташкилотро таҳқим бахшанд.

Қаріб нисфи ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳангоми ба-нақшагирий ва татбиқи фәъолияти худ мушкилоти ба вучуд омадаи ҷомеаро ба назар мегиранд (21). Қаріб ҷоряки ТЧШ (14) афзалиятҳои ташкилотҳои донориро мавриди назари афзали худ мекунанд. Аксари ин ТЧШ дар шаҳри Душанбе фәъолият мекунанд. Ин гуна усули корбарӣ солҳои охир ба-рои бархе аз ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, ки бо муш-кили камбуди маблағузорӣ барои фәъолияташон рӯбарӯ ҳастанд, маҷбуран тадбиқ шудааст ва ТЧШ ба фәъолиятҳои пешниҳодкардаи донорҳо розӣ ҳастанд, ҳатто агар стратегияҳои онҳоро инъикос накунанд. Вазъи ҷуғрофӣ-сиёсии ҷаҳон, бӯхрони ҷаҳонии молиявӣ, вазъи душвор бо кишварҳои ҳамсоя (Афғонистон, Қирғизистон), пандемияи Ковид-19 ва дигар омилҳо, бешӯбҳа, ба суботи институтсионалий ва суботи молиявии ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон мусоидат накарданд. Дар чунин вазъият ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ на риояи қатъии нақша ва стратегияҳои худ, балки барои «зинда мондани» созмон ав-лавият медиҳанд.

Шумораи бештари кормандоне, ки дар амалисозии фәъолияти ташкилотто ҷалб шудаанд, дар ТЧШ-и вилояти Ҳатлон мушоҳида мешавад. Инро бо мавчуд будани марказҳои

махзанӣ барои занон, ки дар назди ТҶШ фаъолият мебаранд, шарҳ додан мумкин аст, ки онҳо ба занон, аз ҷумла ба қурбониёни хушунати хонаводагӣ як қатор хидматҳоро пешкаш мекунанд.

Зарфияти техникий ва захираҳои инсонӣ

Аксарияти ТҶШ, ки мавриди пурсиш қарор гирифтанд (32), барои фаъолияти худ дафтари корӣ ба иҷора гирифтаанд. Б 2 ТҶШ аз ҷониби созмонҳои байналмиллалӣ ба тарзи ройгон ӯтоқи кории муваққатӣ таъмин карда шудааст.

11 ТҶШ дорои манзили корӣ мебошанд, асосан дар вилояти **Ҳэтлон**

66 Агар мақомоти давлатӣ, масалан, дар таъмин ё додани дафтари (бино) и кории ройгон ба ИҶ ёрӣ мерасонданд, он гоҳ устуровии фаъолияти ИҶ хеле беҳтар мешуд. Аксари озмунҳои давлатӣ барои гирифтани грантҳо баъзан аз ташкилотҳои ҷамъияти талаб мекунанд, ки дафтари (бинои) худро дошта бошанд, ки на ҳар як ташкилот доро аст.

ИҶ аз вил. Суғд

99

Харочоти ичораи дафтари корӣ низ барои ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ калон ва гарон аст. Агар дар ТҶШ ба ғайр аз маблағҳои донорӣ манбаи дигари маблағгузорӣ набошад, пас дар ҳоли мавҷуд набудан ё хотимаёбии лоиҳа ва маблағгузориҳои беруна, ТҶШ дигар наметавонанд пули ичораи биноро пардоҳт қунанд ва мувофиқан, фаъолияти онҳо қатъ шуданаш мумкин аст. Масъалаи доштани оғис ва пардоҳти пули истифодаи он низ як ҷузъи устуровии ТҶШ

мебошад ва бояд ба ин масъала аҳамият дода шавад. Аксарияти ТЧШ, ки пурсида шудаанд (32) ба ноутбук ё компьютери алоҳида дастрасӣ доранд. Дастрасии аз ҳама бештар байнни кормандони ТЧШ-и ш. Душанбе ва вилояти Суғд ба назар расид (аз 15 идора дар 13-тоаш ҳамин ҳол мушоҳида шуд). Дар вилояти Хатлон танҳо нисфи ТЧШ-и таҳқиқшуда (5) чунин дастрасӣ доранд, дар ВМКБ бошад, кормандони танҳо 1 ташкилот чунин шароит доранд. 2 ташкилоти дигари ҷомеаи шаҳрвандӣ гузориш доданд, ки дар онҳо зарурат ба дастрасии кормандон ба ноутбук ё компьютерҳои инфиродӣ нест.

11 ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандӣ дар посух гуфтанд, ки онҳо имкони моливу техникӣ надоранд, ки ба ҳар як корманди худ ноутбук ё компьютери алоҳида фароҳам оранд ва чунин тавзех доданд, ки қаблан донорҳо барои ҳаридории таҷҳизоти компьютерӣ ва афзори техникаи идоравӣ маблағҳо ҷудо мекарданд, аммо ҳоло не.

Масъалаи таъмин будани кормандон бо ноутбук ё компьютерҳои инфиродӣ на танҳо масъалаи бароҳат фаъолият кардани кормандон мебошад, балки ба масоили амният ва ҳифзи маълумот низ марбут аст. Ҳангоме ки ташкилот зимни фаъолияти худ бо маълумоти шахсии баҳрамандон корбарӣ карда, онҳоро ба маҳзани компьютер ворид намуда ва дар пойгоҳи он нигоҳ медорад, пас он ташкилотро зарур аст, ки бехатар нигоҳдории чунин маълумотро таъмин намояд ва ин гуна маълумотро аз гум шудан, дуздиdan ва ихроҷ шудан ҳифз қунад.

Кормандони қариб ҳамаи ТЧШ-ҳои мавриди пажӯҳиш қарор додашуда (42) аз компьютер истифода бурда метавонанд,

малакаҳои кор бо таҷҳизоту афзори техникаи идоравӣ доранд, барномаҳои компьютерии Word, Excel, Power Point ва ғайраро истифода карда метавонанд, дорои почтаи электронӣ буда аз он истифода мебаранд.

30

дастрасии доимӣ ба Интернет

15

шароитро надоранд

Масъалаи дастрасӣ ба интернет ва алоқаи мобилий бо на зардошли рушди технологияҳои иттилоотӣ як ҷузъи муҳими дастрасӣ ба иттилоот гардидааст. Аз ин рӯ, мувофиқан дар сурати мавҷуд набудани чунин дастрасӣ ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрванд бо мушкилӣ рӯбарӯ гардида, аз хабарҳои муҳиму рӯйдодҳо ва дастрасӣ ба иттилооте, ки барои гузаронидани пажӯҳиш таҳқиқотҳо муҳиманд, бебаҳраву ноогҳоҳ мемонанд ва имкониятҳои онҳо заифтару камтар мегарданд, ки дар муқоламаҳо ва ҷорабиниҳои гуногуни онлайнӣ ширкат намоянд. Чунин ТҶШ торафт «рақобатпазириашон» поин ва самаранокиашон коҳиш ёфтани мегирад.

Танҳо сеяки (15 адад) ТҶШ-и тадқиқшуда сомонаи худро доранд. Дар байни ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандии вилояти Хатлон аз 10 ташкилот танҳо 1-тоаш сомона дорад. Аксари ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳоло дар Интернет саҳифа доранд (шабакаҳои иҷтимоӣ Facebook, Instagram).

Азбаски шумораи корбарони интернет ва шабакаҳои иҷтимоӣ дар Тоҷикистон рӯз то рӯз зиёд мешавад, бархе аз таш-

килотҳои чомеаи шаҳрвандӣ аудиторияи шабакаҳои иҷти-
моиро барои таблиғи фаъолияти худ кофӣ медонанд. Аммо
ташкilotҳои чомеаи шаҳрвандӣ иллати аслии надошта-
ни вебсайт (сомона)-и худро дар камбӯди манобеъи молӣ
барои эҷоди чунин абзори муҳим ва пардохти ҳаққи онро
қайд намуданд ва ҳамчунин адами (набудани) мутахассис
унвон карданд, ки бояд пайваста болои ин сомона корбарӣ
кунад.

Сарфи назар аз аҳамияти афзояндай платформаҳои он-
лайнӣ ва ҷорабиниҳои маҷозӣ, ки аз оғози пандемияи Ко-
вид-19 ин тамоюл оғоз гардид, танҳо нисф камтари ТЧШ
пурсидашуда (20 адад) изҳор намуданд, ки ба платфор-
маҳои онлайнни пулакӣ дастрасӣ доранд. Ба гуфтаи бар-
хе аз пурсидашудагон, бисёре аз созмонҳо ва кормандон
барои зуд ба шакли дигари кор гузаштан омода набуданд
ва ҳамчунин дар мавриди истифода аз платформаҳои он-
лайнӣ барои музокира ва баргузории ҷорабиниҳои маҷозӣ
дониши казоии ибтидой надоштанд. Қабл аз пандемия дар
Тоҷикистон платформаҳои онлайн ба таври васеъ истифо-
да намешуданд ва талабот ба онҳо мавҷуд набуд, зеро ак-
сари ҷорабиниҳо ба тариқи оғлайн (мушорикати воқеӣ)
сурат мегирифтанд. Азбаски пандемияи Ковид-19 як ҳолати
форс-мажор буд, эҳтимол дошт, ки буҷаҳои бисёр ТЧШ им-
кони пардохти ҳароҷоти платформаҳои онлайнро пешбинӣ
накарда буд.

Аз 45 ТЧШ пурсишшуда танҳо 5-тоаш (4 ТЧШ дар Душанбе
ва танҳо 1 ташкilot дар Суғд) ба қонунгузории Ҷумҳурии
Тоҷикистон дастрасии пулакӣ доранд. Зери мағҳуми ман-
бай пулакӣ заминаи электронии ҳуқуқии «Адлия» дониста

мешавад, ки ин барномаи компьютерӣ дар ноутбук ё компютери корбар наасб карда шуда, вобаста ба пардохти ҳаққи маъхаз мавриди истифода гашта, мӯҳлати дастрасии маҳдуд дорад.

Ҳеч кадом аз ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Ҳатлон ва ВМҚБ ба маъхази пулакии қонунгузорӣ дастрасӣ надоранд. Созмонҳо таҳқиқшуда сабаби надоштани чунин дастраси-ро дар заифии иқтидори молӣ ва дар баъзе мавридҳо надоштани заруратро ба ин маъхазҳо унвон карданд.

ТҶШ-е, ки дар ВМҚБ мавриди арзёбӣ қарор дода шуданд, тавзех доданд, ки дар фаъолияти худ на аз захираҳои пулакӣ ва на аз ройгони маъхази қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода намебаранд. Ба гуфтаи мусоҳибон аз ВМҚБ, онҳо ҳатто дар бораи дастрасӣ ба маъхазҳои электронии қонунгузорӣ фикр ҳам накардаанд. Аз ин хулоса ба-ровардан мумкин аст, ки ин ташкилотҳо ҳангоми татбиқи ҷорабиниҳои мушаххаси лоиҳавӣ дар минтақа на ҳама вақт медонанд, ки қонун барои гурӯҳҳои мақсадноки онҳо чӣ гуна ҳуқуқу кафолат ва имтиёзҳоро пешбинӣ ва муқаррар намудааст, инчунин кадом механизмҳои ҳимоя ва таъмини ин кафолат ва ҳуқуқҳо дар қонун пешбинӣ шуда аз онҳо истифода намудан мумкин аст ва чӣ гуна услуби ҳуқуқии ҳимоя ва пешбурди ҳуқуқҳои гурӯҳҳои мақсаднокро тадбиқ кардан мумкин аст. Ҳамзамон, донистани мавҷудият ва мазмуну мундариҷаи қонунҳо барои фаъолияти ҳуқуқии худи ташкилотҳо низ муҳим аст. Эҳтимол дорад, ки ин ТҶШ-ҳо аз минтақаи худ ё дигар минтақаҳои кишвар ба машваратҳои ҳуқуқӣ ва ҳуқуқшиносон дастрасӣ дошта бошанд, аммо ин аз набудани қобилияти ҳуқуқии ТҶШ шаҳодат медиҳад ва мумкин аст ин ҳол ба татбиқ ва устувории ТҶШ таъсири но-

гувор расонда, ТЧШ-ро дар назари мақомоти тафтишқунандай давлатӣ зимни санчишу нозирот осебазир гардонад.

Қариб нисф бештари ТЧШ-и пурсоншуда (24 адад) ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дастрасии ройгон доранд. ТЧШ аз чунин манобеи ройгон истифода мебаранд: mmk.tj, ngo.tj, сомонаҳои мақомоти давлатӣ, иттифоқи муҳосибон, китобхонаҳо ва дигар махзанҳо.

ТЧШ-ҳои боқимонда қайд карданд, ки онҳо аз мавҷудияти захираҳои ройгони иттилоот огоҳ нестанд.

Ҳеч яке аз созмонҳои ҷамъиятии мусоҳибашуда махзани ҳуқуқии «Портали ҳуқуқӣ»-ро (дар суроғаи: <http://portali-huquqi.tj/>), ки аз ҷониби Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мудирият карда мешавад, ҳамчун манбаи ройгони дастрасӣ ба қонунгузорӣ наномид, ки он аслан шабехи махзани электронии ҳуқуқии пулакии «Адлия» мебошад, ки он ҳам аз ҷониби Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон идора карда мешавад. Ин аз як тараф, метавонад ба қадри нокифоя ҳавасманд будани ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандиро дар истифодаи захираҳои ҳуқуқӣ нишон дихад, аз тарафи дигар, аз кори нокифояи мақомоти давлатӣ, аз ҷумла Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти огоҳ кардани ҷомеа аз мавҷудияти чунин портали ҳуқуқии ройгон башорат дихад.

Сарчашмаҳои маблағгузорӣ

Қариб ҳама ТЧШ-и мавриди таҳқиқ қарор додашуда (43

адад) маблағгузории донорхоро ҳамчун манбай асосии маблағгузории фаъолияти худ номиданд. Илова ба маблағгузории донорхо, 9 ТЧШ худмаблағгузориро ба роҳ мондаанд ва 7 ТЧШ аз маблағгузории давлатӣ баҳравар ҳастанд.

Танҳо 2 ташкилот аз маблағгузории донорхо вобаста нестанд (1 адад худмаблағгузорӣ меқунад ва дигаре аз ҷониби давлат маблағгузорӣ мешавад).

Ин омор нишон медиҳад, ки ТЧШ-ҳои мавриди омӯзиш қарор додашуда амалан ба пуррагӣ аз маблағгузории созмонҳои донорӣ вобастагии комил дошта, аз ҷиҳати молиявӣ ноустуворанд. Ташкилотҳои ҷамъиятии ВМКБ қайд намуданд, ки солҳои охир на танҳо бӯҳрони ҷаҳонии молиявӣ ва пандемияи Ковид-19, балки рӯйдодҳои минтақа низ ба бад шудани суботи молиявии онҳо ва дар умум ба устувории ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар минтақа таъсир расонидааст.

Ин вобастагӣ аз он ба миён меояд, ки созмонҳо дониш ва малака надоранд, то ки ба дигар манбаъҳои маблағгузорӣ, аз ҷумла худмаблағгузорӣ гузаранд. Мухити ҳифзи ҳукуқ ва амалияи татбиқи қонун низ барои ба худмаблағгузорӣ гузаштани ташкилотҳои ҷамъияти мусоид нест. Ҳарчанд Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иттиҳодияҳои ҷамъиятий» ба ташкилотҳо имкон медиҳад, ки бо мақсади нигоҳ доштани фаъолияти оинномавии худ ба фаъолияти тиҷоратӣ машғул шаванд, аммо дар амал механизмҳои татбиқи ин муқаррарот дар қонунҳо таҳия ва роҳандозӣ нашудаанд. Дар ин сурат фаъолияти ташкилотҳо ба фаъолияти муқаррарии соҳибкорӣ (тиҷоратӣ) баробар дониста мешавад, ки ин худ ба «табиат»-и баҳши ТЧШ муҳолиф аст.

Ғайр аз ин, роҳбарони бисъёр ташкилотҳои ҷамъиятӣ до- ниш ва маҳорати соҳибкорӣ надоранд. Дар сурати идомаи тамоюли коҳиши маблағгузории донорҳо дар Тоҷикистон, фаъолияти созмонҳое, ки комилан ба маблағҳои донорӣ вобастаанд, зери хатари коҳишёбӣ боқӣ монда ва ҳатто то комилан баста шудани онҳо рафта расиданаш мумкин аст.

Ба гуфтаи аксарияти посухдодагон (39), ташкилотҳои ҷо- меаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон аз ҷиҳати молиявӣ ё ноу- стуворанд ё ба қадри кофӣ устувор нестанд. Ба бад шудани суботи молиявии ин ташкилотҳо, ба гуфтаи мусоҳибон, пан-

“ Асосан барои он ки манбаи маблағгузорӣ ягона аст, ҳама аз ҳисоби донорҳо маблағгузорӣ мешаванд, аммо фаъоли- яти донорҳо коҳиш ёфта истодааст... Ҷунки дар созмонҳои ғайридавлатӣ насли қалонсол кор мекунанд, одат кардаанд, ки фақат бо пули донорҳо кор қунанд, ҷавононро ҷалб на- мекунанд ва бо фаъолияти соҳибкорӣ машғул намешаванд, дар пеш бурдани кор дигар манбаъҳои маблағгузориро ба назар намегиранд. ”

ИЧ аз ш. Душанбе

“ Устуворӣ – ин кор бо сохторҳои давлатӣ ва ба таври шаффоғ аз онҳо гирифтани грантҳо. ”

ИЧ аз НТЧ (ш. Ваҳдат)

“ Агар фондҳои донорӣ набошанд, ташкилотҳо ҳам наҳоҳанд буд ”

ИЧ аз вил. Ҳатлон

“ ТЧШ комилан аз созмонҳои донорӣ вобастаанд ва бе дастирии онҳо амалан ягон созмон мустақилона вучуд дошта наметавонад.

ИЧ аз ВМКБ ”

“ Кифоя аст, ки маълумоти омориро бардошта бубинем, ки чӣ қадар ташкилотҳо ҳамасола баста мешаванд. Он ТЧШ, ки кушода мешаванд, аксаран барои ичрои фаъолияти мушаххаси «муштариёна» ба миён омада, дар ҳалли ин масъала ягон дигаргунӣ ба вучуд намеоранд.

ИЧ аз вил. Суғд ”

“ Ташкилотҳои ягонае, ки якчанд сарчаашмаҳои ҳампаҳӯйи маблағузорӣ доранд, ба фаъолияти маблағузории хурд, фароҳам овардани курсҳои омӯзишии пулакӣ ва корҳои аутсорсингӣ машғул мебошанд.

ИЧ аз вил. Суғд ”

демияи Ковид-19 низ таъсир кардааст.

Аксарияти ТЧШ, ки пурсида шуданд (39) оиди масоили соҳибкории иҷтимоӣ маълумот доранд.¹⁸ ТЧШ худашон бо соҳибкории иҷтимоӣ машғуланд: онҳо маҳсулоти гуногун мефурӯшанд – собун, ҳалтаҳои экологӣ, хидматрасонии аутсорсингӣ, хидматрасонии ТИ; хизматрасонӣ дар шакли қаҳвахонаҳои иҷтимоӣ, ки масалан, дар онҳо маъюбон ё занон аз гурӯҳҳои осебпазир бо кор таъмин карда шудаанд ва ғайра. Рушди соҳибкории иҷтимоӣ дар бахши СФД (ТЧШ)

метавонад як имконияти хубе гардад, ки аз он ТЧШ истифода намуда, барои худмаблағузорӣ ва кам кардани вобастагӣ аз маблағузории беруна гузаранд. Хоссатан, ки ТЧШ-и алоҳида дар таҷрибаи худ самаранокии ин тарзу усули кор-

• *Ин тиҷорат нест, мо наметавонем фойдаро ба ҷайби худ гузорем, – мо бояд ин маблағро ба нафъи созмон масраф намоем.*

ИЧ аз ш.Душанбе

“

ЗАРФИЯТИ ТЧШ ДАР ГУЗАРОНИДАНИ МОНИТОРИНГ, ПАЖӮҲИШ, ОМОДА НАМУДАНИ ҲИСОБОТИ ТАҲЛИЛӢ ВА ПЕШБУРДИ ТАВСИЯҲО

Агар зиёда аз нисфи ТЧШ, ки таҳти тадқиқот фаро гирифта шудаанд, худашон тадқиқот ва мониторинг гузаронда тавонанд, аммо шумораи хеле камтари ин созмонҳо метавонанд мустақилона ҳисботи таҳлилӣ омода созанд. Ҳамин тарик, зиёда аз нисфи ТЧШ-ҳои пурсишшуда (28 адад) гузориш доданд, ки онҳо дар мавзӯъ ва самтҳои фаъолияти худ мониторинг ва тадқиқот меғузаронанд. Дар баъзе мавридиҳо зери мағҳуми мониторинг ТЧШ мониторингҳои доҳилӣ ва арзёбии фаъолиятҳои лоиҳавӣ ва фаъолияти доҳилии худи ташкилотҳоро мефаҳманд, на балки мониторинги беруна, ки он ба ҷамъоварии иттилоот дар соҳаи муносибатҳои ҷамъияти ё омӯзиши ягон порчай воқеияти иҷтимоӣ нигаронида шудааст. Дар баъзе мавридиҳо бошад, ТЧШ-ро ҳамчун ташкилотҳои ҷамъоварандай маълумоти сифатӣ

ва миқдорӣ барои мониторинг ва тадқиқоти ташкилотҳои дигар ҷалб намудаанд (асосан дар ВМКБ).

Танҳо 12 ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандӣ дар таҳияи ҳисоботи таҳлилӣ таҷриба доранд. Ҳатто дар ин ҳолатҳо низ, аксари гузоришҳои таҳлилӣ дар якҷоягӣ бо созмонҳои дигар омода карда шуда, ё барои таҳияи он гузориш мутахассисони алоҳида ҷалб карда шуда буданд. Аксарияти ТҶШ (38) ба фаъолияти худ коршиносони берунаро ҷалб мекунанд, ки

Иқтидори худро дар мониторинг

	баланд	паст
Душанбе	2	4
Вилояти Суғд	3	2
Вилояти Ҳатлон	2	2
ВМКБ	0	2

ин ҳам аз набудани коршиносони худӣ шаҳодат медиҳад. Аксарияти ТҶШ (27) тавоной ва иқтидори худро дар гузаронидани мониторинг, пажӯҳишҳо, омода намудани таҳқиқотҳои таҳлилӣ ва пешбурди тавсияҳо ҳамчун миёна

“ Мо на ҳама мутахассисонро дорем ва маҷбурем, ки ҷалб кунем.

ИЧ аз ш. Душанбе

“ Нужны новые знания, механизмы, инструменты, нам нужно обучиться им.

ОО Душанбе

“ Албатта, афзоишу камолёбӣ барои ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамеша муҳим аст, рушди зарфияти таҳлилӣ зарур аст (ба назари ман, таҷрибаи байналмилалӣ дар ин самт самараноктар ҳоҳад буд), баҳусус ба онҳое, ки дар ибтидои таъсисдидӣ ва рушди созмонҳо қарор доштанд, ки онҳо оҳиста-оҳиста мавқеъи ҳудро ба ҷавонон таҳвил мебидҳанд ва ҷавонон бошанд, ҳанӯз ҳам бояд бисъёр ҷизҳоро омӯзанд. Дигар ин ки ҷавонон масъалаи пешравиро ҷандон ҳуб дарк намекунанд, гарчанде ки маъмулан ҷунин назар қабул шудааст, ки онҳо барои тағйироту дигаргунҳо беҳтару бештар омода ҳастанд, аммо ҳуди онҳо барои ин гуна тағйирот ҷандон майл надоранд.

ИЧ аз вил. Суғд

арзёбӣ мекунанд.

Аз ҷониби ҳуди ТҶШ арзёбӣ кардани иқтидори ҳуд албатта наметавонад комилан воқеъбинона бошад, аммо ба ҳар ҳол ТҶШ қӯшиш карданд, ки ҳангоми арзёбии иқтидори ҳуд бурҳону далелҳо оваранд. Масалан, баъзе пурсидашудагон иқтидори ТҶШ-ро миёна арзёбӣ карданд, вале қайд карданд, ки танҳо зарфияти роҳбари созмонро метавон миёна номид, дар ҳоле ки иқтидори кормандон паст арзёбӣ мешавад.

Бисёре аз ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандии дар мусоҳиба ширкатдошта вақте ки аз онҳо ҳоҳиш ба ҷой оварда шуд, ки ба гузориши таҳлилӣ ё таҳқиқоти баргузор кардаашон истинод пешниҳод қунанд, онҳо натавонистанд.

Дар маҷмӯъ, назарсанҷӣ нишон дод, ки ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон барои дар асоси далелҳо гузаронидани тадқиқот ва таҳияи тавсияҳои асоснок ва муассир имкони коғӣ надоранд. ТҶШ оиди ин масъалаҳо ва рушди малакаҳои тадқиқотӣ ва таҳлилӣ ба таҳқими тавонмандӣ ва зарфияти худ ниёз доранд. ТҶШ-и минтақавӣ, баҳусус ташкилотҳо аз минтақаҳои Ҳатлону ВМҚБ таваҷҷӯҳӣ

бештар талаб меқунанд.

Аксарияти ТҶШ (35) аъзои шабака, эътилоф ва платформаҳои гуногуни миллӣ мебошанд. ТҶШ иштирок намудан дар ин шабакаҳо, эътилофҳо ва платформаҳоро мусбат арзёбӣ меқунанд, зеро имкони фаъолият ва ҷорабиниҳои якҷоя, пешбурди муштараки тавсияҳо ба вучуд меояд, ва тавассути онҳо дастгирӣ ва ҳимоя бештар мегардад. Бо

вучуди ин, баъзе душвориҳо низ вучуд доранд. Набудани маблағгузории эътилофу шабакаҳо ба онҳо таъсири манғӣ мерасонад ва бо мурури замон онҳо заиф мегарданд. Ба андешаи баъзе ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, идоракуни ин гуна эътилофу шабакаҳо дар дасти як нафар мутамарказ монда, онҳо намехоҳанд вазифаи идоракуниро ба нафар ё аъзои дигар интиқол диҳанд. Ҳангоми тақсими захираҳо ва танзими фаъолият низоҳои доҳилӣ ба вучуд омадашон мумкин аст. Масалан, созмонҳои ҷамъиятии ВМҚБ иштироки ками худро дар лоиҳаҳои эътилофӣ тавзех намуда, изҳор доштанд, ки тамаркузи чунин лоиҳаҳо асосан ба пойтаҳт ва вилояти Суғд равон шудааст.

29 ТҶШ дар муколамаҳои ҷамъиятӣ ва форуму платформаҳо иштирок меқунанд ва аксари онҳо (24) тавсияҳои худро дар мақомоти давлатӣ таблиғ меқунанд. Нисфи ТҶШ (23) изҳор

“ Кор оиди коркарди Стратегияи рушди минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Вазорати рушди иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дастгирӣ карда шуд ва онҳо ин корро ба дӯш гирифта, чунин фаҳмониданд, ки як СFD аз ӯҳдаи чунин кори басит намебарояд. ”

ИЧ аз ш. Душанбе

“ Мо оиди хизматрасониҳои давлатӣ гузориши таҳлилӣ таҳия карда будем ва дар натиҷа ин кор аз ҷониби Кумитаи давлатии сармоягузорӣ мавриди эътибор ва корбарии минбаъда гардид. ”

ИЧ аз ш. Душанбе

“**Вақте ки ба шӯъбаи маориф ва нигаҳдории тандурустӣ оиди норасоии кадрҳо тавсияҳо додем, ҳукумати ноҳия аз дигар ноҳияҳо мутахассисонро ҷалб намуд.**

ИЧ аз вил. Ҳатлон

”

доштанд, ки мақомот он тавсияҳои барои баррасӣ пешниҳодшударо ба инобат мегиранд.

20 ташкилоти дигари ҷомеаи шаҳрвандӣ қайд карданд, ки

“**Тавсияҳои мо вобаста ба муҳити дастрасӣ на ҳамеша ба инобат гирифта мешаванд, бинобар стереотипҳои дар ҷомеа мавҷудбуда ва фаҳмиши нодурусти масъалаҳои маъюби ҷаҳонӣ ва аҳамияти тарҳи универсалий ва муҳити дастрас.**

ИЧ аз ш. Душанбе

”

Дар сатҳи байналмилалӣ тавсияҳои худро ТҶШ ба таври на-заррас камтар пешбарӣ меқунанд (13). Дар бораи пешбурди тавсияҳо дар сатҳи байналмилалӣ сухан ронда, ТҶШ дар бораи иштирок дар таҳияи гузоришҳои муштараки алтернативии СФД ба Кумитаи ҳукуқи башари СММ сухан ронданд. Созмонҳо инчунин гузориш доданд, ки онҳо тавассути САҲА, Иттиҳоди Аврупо ва намояндагии Бонки Ҷаҳонӣ тавсияҳоро пешбарӣ меқунанд.

Аксарияти ТҶШ (32) нарасидани дастгирии молиявиро ҳамчун омили маҳдудкунандай қобилияти онҳо дар гузаронидани мониторинг, тадқиқоти таҳлилӣ ва пешбурди тавсияҳо мешуморанд. ТҶШ инчунин дар ташкилотҳо нарасидани

мутахассисон (22), бахусус ТЧШ-и ВМКБ, набудани малакаи пешбурди тавсияҳо (19), набудани дониш оиди усулҳои гузаронидани мониторинг ва усулҳои тадқиқот (15)-ро ҳамчун монеа тавзех доданд.

Аксарияти ТЧШ (27) иқтидори пасти созмонҳоро ҳамчун омиле муайян карданд, ки қобилияти ТЧШ-ро барои таъсир расонидан ба раванди қабули қарорҳо маҳдуд меқунад. Ҳамчунин ТЧШ амалияи татбиқи ҳуқуқро омили маҳдудкунанда ҳисобида (19) шарҳ доданд, ки дар мақомоти давлатӣ зухуроти бюрократия зиёд ба назар расида, мақомоти давлатӣ бе иҷозати мақомоти болой қарор қабул намекунанд, иҷрои қонунҳо дар сатҳи зарурӣ нест ва ғайра.¹¹ ТЧШ омилҳоеро номбар карданд, аз қабили набудани ягонагӣ дар байни ТЧШ, набудани маблағгузорӣ, бетаваҷҷӯҳӣ ва майл надоштани мақомоти давлатӣ барои пешбурди тавсияҳо ва ғайра. Якчанд ТЧШ фасод (8) ва маҳдудиятҳои қонунгузориро (5) чун монеаи пешбурди тавсияҳо дар сатҳи давлатӣ зикр намуданд.

Барои баланд бардоштани иқтидори онҳо оид ба гузаронидани мониторинг, тадқиқот

Ҳамкорӣ бо мақомоти давлатӣ (МД)

Қариб ҳамаи ташкилотҳои мавриди арзёбӣ қароргирифта (44) дар доираи фаъолияти худ бо мақомоти гуногуни давлатӣ ҳамкорӣ менамоянд. Ҳамкорӣ асосан дар самти расонидани қумак ва дастгирӣ ба табақаҳои осебпазири аҳолӣ сурат гирифта, инчунин ба рушди иҷтимоию иқтисодӣ нигаронида шудааст.

Якчанд ТҶШ пурсидашуда (13) дар дарёфти маблағ аз мақомоти давлатӣ, асосан барои расонидани хадамоти иҷтимоӣ, оғиятбахшӣ ва дигар хизматрасониҳо барои кӯдакони дорои маълулият, қурбониёни ҳариду фурӯши одамон, занони қурбонии хушунат, баҳусус хушунати хонаводагӣ ва ғайра таҷриба доранд.

Ҳамкорӣ бо МД аз ҷониби аксарияти ТҶШ-ҳои пурсидашуда хеле муассир арзёбӣ мешавад (26). Дар баробари ин, ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ қайд меқунанд, ки самаранокии ҳамкорӣ ба ҳар бобат аз мақоми давлатӣ (кадом ниҳод бошад), мавзӯи ҳамкорӣ ва инчунин омилҳои инсонӣ вобастагии зиёд дорад. Бархе аз ТҶШ (14) ҳамкориро бо МД начандон муассир арзёбӣ намуда, қайд меқунанд, ки соҳторҳои давлатӣ низ имкони қабули қарорҳои маҳдуд доранд ва дар баъзе мавридҳо зарур аст, ки мақомоти давлатӣ ба ҳамкорӣ ҷалб ва ҳавасманд гардонида шавад. Якчанд ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (5) барои қотеона баҳогузорӣ намудани ин гуна ҳамкорӣ азият қашида, чунин шарҳ доданд, ки дар ин ҷо омилҳои гуногун нақш мебозанд (мавзӯи ҳамкорӣ, мақомот, омилҳои инсонӣ). Ҳеч кадоме аз ТҶШ, ки пурсида

шуданд, ҳамкориҳоро бо МД бесамар намеҳисобад.

Аксари ТЧШ (27) дар ҳамкорӣ ва мушорикат бо МД ба мушкилот дучор мешаванд ва инро чунин шарҳ медиҳанд, ки гирифтани дилҳоҳ маълумот аз МД ниҳоят мушкил аст; ба мактубҳои ТЧШ ҷавобҳо ба таъхир андохта мешаванд; аз тарафи баъзе МД майли ҳамкорӣ надоштан дида мешавад; бюрократизм ҷой дорад: барои пеш бурдани фаъолият ҳам дар масъалаҳои ҳамкорӣ ва ҳам дар масъалаҳои алоқа иҷозат гирифтан лозим меояд. Ҳатто барои иштироки намояннагони МД маҳаллӣ дар баъзе ҷорабинихои ТЧШ иҷозати идораҳои болоӣ лозим аст. Баъзан вақт МД ба ТЧШ барои баргузор намудани ҷорабинӣ иҷозат намедиҳанд. Баъзе намояннагони мақомоти давлатӣ дар доираи ҳамкорӣ ма-съалаи пардохтро ба миён мегузоранд.

Барои беҳтар кардани ҳамкории байни ТЧШ ва МД тавсияҳои зерин баён карда шуданд:

- Баланд бардоштани сатҳи эътиимод ба ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ тавассути омӯзиши фаъолияти онҳо, гузаронидани ҷорабинихои муштарак;
- Дар назди МД созмон додани шӯроҳои ҷамъияти;
- Ҷалби ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба татбики грантҳои калони давлатӣ.
- Осонқунӣ ва мусоидат ба гирифтани грантҳои давлатӣ.
- Иштироки муштараки мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ҳалли мушкилоти ҷомеа.
- Ҷалби кормандони МД ба ҷорабинихои ташкилотҳои донорӣ.

- Таҳқими шаффофият аз ҷониби МД.

Ҳамкорӣ бо СБ

Ҳама ТҶШ-ҳои пурсидашуда (45) бо СБ ҳамкорӣ мекунанд ва тақрибан ҳамаи ТҶШ (43) аз созмонҳои байналмилалии донорӣ маблағ мегиранд (43).

Аксари ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (32) дар ҳамкорӣ бо СБ мушкилот надоранд, аммо баъзе ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (13) дар ҳамкорӣ бо СБ бо мушкилот ва моне-аҳо рӯбарӯ мешаванд – монеаи забонӣ, ҳам дар ҳамкорӣ бо СБ ва ҳам ҳангоми таҳияи лоиҳаҳо, мураккаб будани тарти-би пешниҳоди лоиҳаҳо, зуд-зуд аз ҷониби СБ баргузор шу-дани мониторингу тафтишҳо, набудани шаффофият дар СБ.

“Ҳамкории байни ТҶШ ва СБ шаффоф гардонида шавад. ИЧ низ инсон ҳастанд, аксар вақт онҳо (СБ) моро танҳо ҳамчун кормандони саҳроӣ мепиндоранд...”

ИЧ аз ш. Душанбе

Барои самараноктар ба роҳ мондани ҳамкорӣ ва мушори-кати байни ТҶШ ва СБ ташкилотҳо чунин тавсияҳо доданд:

- Платформае таъсис дода шавад, ки барои пешниҳо-ди маълумот оид ба афзалиятҳои СБ пешниҳод кунад ва дар он ТҶШ ва СБ лоиҳаҳоро муҳокима карда тавонанд;

- Бо созмонҳои донорие, ки дар Тоҷикистон ё Осиёи Марказӣ фаъолият мекунанд, мулӯқотҳои даврӣ баргузор шванд;

- Фехристи мавзӯй ташкил ва ирсол/ҳамрасонӣ карда шавад, аз ҷумла ба минтақаҳо;

- Таъмин кардани шаффофиат дар эълони грантҳо ва таъмини шаффофиат дар баррасии дархостҳо барои гирифтани грантҳо;
- Содда кардани низоми дархостгузорӣ ба грантҳо.

Ҳамкорӣ бо ТҶШ ва ВАО

Қариб ҳамаи ТҶШ-ҳои пурсидашуда (44) бо дигар ТҶШ ҳамкорӣ мекунанд. ТҶШ дар доираи фаъолиятҳои муштарак ҳамкорӣ мекунанд, дар чорабиниҳои муштарак иштирок мекунанд, табодули таҷриба ва иттилоот, машваратҳо оид ба масъалаҳои гуногун ва ғайра баргузор мекунанд. Аксари ТҶШ (34) дар ҳамкорӣ ва мушорикат бо дигар ТҶШ мушкиле надоранд. Баъзе ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (11) қайд карданد, ки баъзан вақт дар ҳамкорӣ бо дигар ТҶШ мушкилот ба вучуд меояд: байнин ТҶШ рақобати носолим вучуд дорад.

ТҶШ аз минтақаҳо (ВМКБ) қайд карданд, ки ҳангоми таҳияи чорабиниҳо ва лоиҳаҳои муштарак шарикон аз дигар минтақаҳо мушкилоти ҷуғрофӣ ва вижагиҳои ВМКБ-ро ба назар намегиранд, ки ин нобаробарии ташкилотҳои шарикро ба вучуд меорад. ТҶШ аз вилояти Ҳатлон ҳамчунин таъкид карданд, ки дар шабакаҳои муштараки ТҶШ, чун қоида, созмонҳои шаҳрӣ дар ҷои аввал қарор доранд, созмонҳои дехот аз сабаби нарасидани маблағ ва иқтидори паст дар ҳолати осебпазир қарор доранд.

Қариб ҳамаи ТҶШ (41) дар доираи фаъолияти худ бо рӯз-

“Дар мо ҳар як ташкилот худи ба худ корбарӣ мекунад ва мо ҳатто намедонем, ки қадом ташкилот бо чӣ кор машғул аст.

ИЧ аз ВМКБ

номанигородон ва ВАО (телевизион, радио, агентиҳои иттилоотӣ, нашрияҳои интернетӣ) ҳамкорӣ мекунанд. Чунин ҳамкориро ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ муфид ва мутақобилан судманд арзёбӣ менамоянд ва ҳамчунон барои баҳрабардорон аз гурӯҳҳои осебпазири аҳолӣ манфиатбор меҳисобанд, зоро васоити аҳбори умум аз ҷумла мушкилоти табақаҳои осебпазири аҳолиро инъикос мекунанд. ТҶШ бештар бо расонаҳои ғайридавлатӣ ҳамкорӣ мекунанд.

Теъдоди назарраси ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (23) дар ҳамкорӣ бо ВАО ва рӯзноманигородон бо мушкилот рӯбарӯ мешаванд. ТҶШ назарҳои қолабӣ (стереотип)-ҳои рӯзноманигородонро дар бораи аъзои гурӯҳҳои осебпазир, баҳусус маъюрон қайд карданд, ки маъмулан дар ВАО ҳамчун ашхоси ниёзманди кӯмак ё табобат муаррифӣ мешаванд. Ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба бесалоҳиятӣ ва рафтори ғайриахлоқии бархе аз рӯзноманигородон ишора намуда, аз таҳрифи иттилооте, ки дар ҷараёни мусоҳибаҳо ба даст омадаанд, ёдрас карданд ва майл надоштани расонаҳоро барои тавзехи бархе аз мавзӯъҳои «ҳассос»-и ҷомеаи Тоҷикистон қайд карданд. ТҶШ ҳамчунин дар робита бо талаби пардоҳти музди қалон бар ивази нашри маводҳо ба мушкилиҳо дучор шудаанд.

ТАЪСИРИ ПАНДЕМИЯИ КОВИД-19 БА ФАЪ-

“ Мақсади ВАО ҳангомабардорй аст. Мақсади мо ин аст, ки ҳам ба ин шахс ва ҳам ба ҳудамон зарар нарасад, тавонем, ки ба ин шахс құмак намоем. Онҳо баъзан калимаҳоро аз заминаву мазмуни матн канда маънидод мекунанд, ки ин метавонад таъсири манғыл расонад, онҳо метавонанд моро пешпой дода ба вазъияти ноҳинчорй гузоранд, баъзан онҳо бесифат менависанд ва суханони шахсрө нодуруст таҳвил медиҳанд.

ИЧ аз ш. Душанбе

”

“ Васоити ахбори омма маъмулан бархўрди анъанавии хайроҳонаро пеш гирифта, мекўшанд, ки симои «ҳоли зор»-и маъюбонро ба истиснои ҳукуқҳо эҷод намоянд.

ИЧ аз ВМКБ

”

“ Вақте ки ташкилоти ҷамъиятӣ бо ташабbusi ҳудаш ба расонаҳо муроҷиат мекунад, аз он интизорӣ меравад, ки пули хизмати рӯзноманигоронро пардоҳт намояд.

ИЧ аз вил. Суғд

”

“ Аз соли 2020 инчониб ман бо Радиои Озодӣ кор намекунам, зеро дар онҳо маълумот таҳриф шуда, матлабро пеш аз нашр тағтиш кардан ғайриимкон аст. Якчанд мусоҳибаҳои ман таҳриф шуда барбод рафтанд.

ИЧ аз ш. Душанбе

”

ОЛИЯТИ ТЧШ

Аксарияти кулли ташкилотҳои чомеаи шаҳрвандӣ (41) таъсири манфии пандемияи Ковид-19-ро дар фаъолияти худ эҳсос карданд. Бино ба гуфтаи мусоҳибон, илова ба фаъолияти ташкилотҳои чомеаи шаҳрвандӣ, пандемия инчунин ба тамоми соҳаҳои ҳаёти кормандони ташкилотҳо ва баҳрамандони лоиҳаҳои онҳо таъсир расонид. Як ташкилоти ҷамъиятии мустақар дар ш. Душанбе гузориш дод, ки як раҳбари ТЧШ бар асари сирояти коронавирус бандагӣ ба ҷой овард. Бисёре аз ташкилотҳои чомеаи шаҳрвандӣ дар бораи бемор шудани кормандонашон ҳабар доданд ва изҳор намуданд, ки баъзеи онҳо ба бемории шадид гирифтор шуда то ҳанӯз пурра оғият наёфтаанд. Кормандон ба ёрмандии психологияӣ, муолиҷа ва ёрии моддӣ эҳтиёҷ доштанд, зеро лоиҳаю маблағузорӣ хеле кам шуда, бисъёр коркунон бе маош монданд. Бисёре аз баҳрамандони ТЧШ дар оғози паҳншавии пандемия бе дастгирӣ ва кӯмак монданд. Бо вучуди ин, ТЧШ зуд ба шароитҳои тағиیرёфта воқуниш нишон доданд ва ба шакли дигари расонидани кӯмак ба гурӯҳҳои мавриди ҳадафи худ гузаштанд (баъзе ТЧШ ба машваратҳои телефонӣ ё онлайн шурӯъ карданд, баъзе мушовирон аз баҳрамандон дар хонаашон дидан карданд, як созмон ба волидайни кӯдакони гирифтори беморӣ ва дорои маъюбият дисқҳоро бо видеодарсҳо сабт ва тақсим намуданд).

Аз тарафи дигар, ташкилотҳои чомеаи шаҳрвандӣ инчунин таъсири мусбати пандемияро қайд карданд, зеро ба онҳо зарур гардид, ки технологияҳои навро зуд аз худ намуда, ба

кори маҷозӣ гузаранд ва саводнокии рақамиро омӯзанд. Айни замон, сарфи назар аз вазъи ороми паҳншавии Ковид-19 дар Тоҷикистон, формати онлайн аз ҷониби бисёре аз ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамчунон барои гуфтушунид ва ҷорабинихо истифода мешавад. ТҶШ қайд карданд, ки ҳангоми кор дар шакли онлайн пайвастӣ хуби интернет муҳим аст.

Пандемияи Ковид-19 ба ТҶШ омӯхт, ки ба ҳолатҳои фавқулодда зуд вокуниш нишон дода, ба тарзи дигари кор гузаранд ва ба шароити пандемия мутобиқ шаванд.

Таъсири дарозмуддати пандемияи Ковид-19 ба фаъолияти ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон ҳанӯз ҳам бояд арзёбӣ шавад.

IV. ТАВСИЯҲО

ОИД БА БАЛАНД БАРДОШТАНИ ИҚТИДОРИ ТҶШ БАРОИ ГУЗАРОНИДАНИ ТАДҚИҚОТ, ОМОДА НАМУДАНИ ҲИСОБОТИ ТАҲЛИЛӢ ВА ПЕШБУРДИ ТАВСИЯҲО

Барои БРСММ ва дигар созмонҳои донорӣ:

1. Гузаронидани ҷорабинихои омӯзишӣ барои ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (тренингҳо, семинарҳо, дарсҳои устодӣ / мастер-класс, таълимҳои амалӣ) оиди гузариш ба ҳудмаблағузорӣ ва ҷустуҷӯи манбаъҳои алтернативии ма-блағузорӣ бар ивази грантҳои донорӣ. Намунаи мавзӯҳо чунин буданаш мумкин аст:

- таълими саводнокии молиявӣ;
- роҳҳои муносибгардонӣ/оптимизатсияи ҳарочот

дар ТЧШ;

- малакаҳои истифодаи краудфандинг / маблағгузории омма дар ТЧШ;
- малакаҳои истифодаи аутсорсинг дар ТЧШ;
- инкишоф додани соҳибкории чамъиятӣ дар ташкилот ва ғайра.

2. Гузаронидани тренингҳо ва ҷорабиниҳои амалӣ ба рои ТЧШ (тренингҳо, семинарҳо, вебинарҳо, мастер-классҳо, семинарҳо) барои рушди малакаҳои тадқиқотӣ ва таҳлилий, пешбурди тавсияҳо дар платформа ва ҳошияҳои гуногун. Барои гузаронидани ҷорабиниҳо коршиносон ва мушовирони байналмилалӣ даъват карда шаванд.

3. Гузаронидани дарсҳо барои ТЧШ оид ба банақшагири стратегӣ, агар имконпазир бошад, бо ҷалби мушовирни байналмилалӣ.

4. Барои ТЧШ гузаронидани семинарҳои амалӣ, то инки малакаҳои онҳо дар истифодабарии манобеи ҳуқуқии дорои қонунгузорӣ рушду камол ёбанд.

5. Барои намояндагони ТЧШ зумраи курсҳои ройгони таълимимиро барои омӯзиши забони англисӣ (ва дар сурати муайян кардани эҳтиёҷот, забони дигари хориҷӣ) ташкил карда шаванд.

6. Ташкил намудани ҷорабиниҳои амалӣ барои намояндагони ТЧШ (Мактаб/лаборатория/студия) оид ба рушди малакаҳои рақамӣ, аз ҷумла эҷоди вебсайтҳо. Мусоидат кардан ба ташкилотҳои ҷомеаӣ шаҳрвандӣ барои аз ҳуд кардани малакаҳои истифодаи платформаҳои онлайн, аз ҷумла платформаҳои ройгони муюширати маҷозӣ, малакаҳои эҷод ва истифодаи пурсишҳои онлайн ва ғайра.

7. Мусоидат ба омӯзиши ТЧШ оид ба малакаҳои SMM (Маркетинг дар расонаҳои иҷтимоӣ) барои пешбурди фаъ-

олияти онҳо дар шабакаҳои иҷтимоӣ ва дигар платформаҳои онлайн, блогнависӣ, эҷоди шабакаҳо (масалан, дар YouTube, Telegram) ва ғайра.

8. Гузаронидани таҳқиқоти алоҳида оиди таъсири пандемияи Ковид-19 ба фаъолияти ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон.

9. Барои дастгирии институционалии ташкилотҳо маблағ ҷудо кардан (барои таъсис ва нигоҳдории вебсайт, нигоҳдори вазифаи коргузор, бо таҷхизот таъмин кардан ва ғайра).

10. Ҳангоми интиҳоби шарикон аз байнни ТҶШ, хусуси-ятаҳои вежаи ВМҚБ-ро ба назар гирифтан зарур аст (вазъи-яти ноустувор, маҳали қӯҳистонӣ ва релефи душворгузар, инфрасоҳтори мураккаби нақлиётӣ, нарҳҳои баланд дар муқоиса бо минтақаҳои дигар, мушкили дастрасӣ ба итти-лоот, аз ҷумла бинобар мунтазами қатъ шуда истодани ин-тернет ё пурра набудани интернет).

11. Барои баланд бардоштани иқтидори ТҶШ-е, ки дар НТҶ ва ВМҚБ фаъолият мекунанд, бояд равишҳои ҷудогона истифода карда шаванд ва онҳоро аз ҷиҳати институцио-налий ва молиявӣ дастгирӣ намудан зарур аст, то ин ки дар дастрасӣ ба захираҳо ба онҳо ба мисли ТҶШ аз дигар мин-тақаҳои ҶТ имкониятҳои баробар фароҳам оварда шавад.

Барои ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ:

1. Имкониятҳоро барои гузаштан ба ҳудмаблағгу-зорӣ ва коҳиш додани вобастагӣ аз маблағгузории донорҳо ҷустуҷӯ намоянд;

2. Имкониятҳои ҳудомӯзиро ҷустуҷӯ намоянд, аз ҷумла бо истифодаи маҳзанҳои ройгони онлайнӣ;

3. Баланд бардоштани саводнокии молиявии роҳбар ва кормандони ташкилот;

4. Роҳбарон ва кормандони ТҶШ-ро зарур аст, ки дар чорабинихои (тренингҳо, курсҳои офииятбахшӣ ва ф.) пешгирии «сӯхташавӣ»-и қасбӣ ширкат варзанд;

5. Имкониятҳои дарёфти маблағузориро дар сайтҳои интернетии краудфандингӣ истифода бурдан;

6. Истифодаи хидматҳои аутсорсинг барои муносибгардонӣ/оптимизатсияи ҳароҷоти ташкилот;

7. Таҷрибаи муваффақонаи он ТҶШ-е, ки дар Тоҷикистон ба соҳибкории иҷтимоӣ машғуланд, истифода карда шавад;

8. Имкониятҳои шабакаҳои иҷтимоӣ, сомонаҳои ҳуд ва платформаҳои дигарро истифода бурда, дар онҳо натичаҳои тадқиқот, гузоришҳои таҳлилӣ ва дигар нашрияҳоро ҷойгир намуда, ба ин васила таблиғот ва оммавӣ гарданидану шиносонидани фаъолияти ташкилоти ҳудро беҳтар кардан зарур аст;

9. Кормандони ташкилот дар курсҳои омӯзишии маҷозӣ/онлайн ва дарсҳо/тренингҳо барои рушди малакаҳои тадқиқотӣ ва таҳлили ҳуд бояд иштирок намоянд;

10. Технологияҳои иттилоотӣ, ҳуқуқ ва абзорҳои рақамӣ, малакаҳои амалисозии Маркетинги расонаҳои иҷтимоӣ (SMM)-ро омӯхтан зарур аст;

11. Забони англисӣ ва дар ҳолати зарурӣ дигар забонҳои хориҷиро омӯхтан зарур аст;

12. Ба ташкилотҳои ҷамъияти ҷалб намудани мутахassisони чавон;

13. Ҷалб кардани волонтёрон ба фаъолияти ташкилот бисёр муфид мебошад.

ш. Душанбе, моҳи майи соли 2022